

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TUSSENMETING
KWALITEIT KINDEROPVANG CARIBISCH NEDERLAND

De kwaliteit van de kinderopvang op Bonaire, Saba en Sint
Eustatius in 2023

Utrecht, 26 februari 2024

Voorwoord

Er is voorzichtige vooruitgang, maar ook nog veel wat beter moet; zo interpreteer ik de tussenmeting over de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland. Sinds 3 jaar houdt de Inspectie van het Onderwijs hier samen met de lokale inspectie op de 3 eilanden toezicht op. Ons eerste onderzoek was een meting over 2021 en 2022 en op basis daarvan constateerden we veel verbeterpunten. Wel zagen we een grote bereidheid bij alle betrokkenen om de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren. Deze tweede meting gaat over 2023. Natuurlijk dringt een vergelijking van de onderzoeken zich meteen op. Maar hoeveel verandering is er in een jaar te realiseren?

We constateren dat de houders van de kinderopvang, de pedagogisch medewerkers en andere betrokkenen bij de kinderopvang op de eilanden het afgelopen jaar samen stappen zetten. Veel pedagogisch medewerkers volgen een opleiding met het doel om beter te worden in hun werk. Daarnaast is het mooi om te zien dat op meer dan de helft van de locaties een beroepskracht met mbo-4-niveau werkt. En dat er meer locaties zijn waar de groepsgrootte voldoet aan de eisen en waar bijna altijd een vaste beroepskracht op de groep staat. De ontwikkelingen van het personeel zijn hoopvol; goed opgeleid personeel is tenslotte een belangrijke voorwaarde voor goede kwaliteit van de kinderopvang.

Het personeelstekort blijft echter een punt van zorg. We zien veel wisselingen op de locaties en dat komt de stabiliteit en de kwaliteit niet ten goede. Voor duurzame kwaliteitsverbetering is continuïteit een randvoorwaarde. Ik roep de locaties op om manieren te vinden om medewerkers aan zich te binden.

Goed en voldoende personeel is noodzakelijk, net zoals het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van de kinderen. Helaas nemen de zorgen van vorig jaar niet af. Ook dit jaar zien we teveel locaties waar Verklaringen Omtrent het Gedrag niet op orde zijn of waar de huisvesting niet voldoet aan de eisen. Het veiligheids- en gezondheidsbeleid is niet altijd op orde en in de dagelijkse praktijk zijn er soms onveilige en ongezonde situaties. Dat zou te allen tijde voorkomen moeten worden.

Goede plannen maken en daarin focus aanbrengen, is voor de houders en leiding van de kinderopvang noodzakelijk. Juist nu er in aanloop naar de Wet kinderopvang BES zoveel op de locaties afkomt, is het van belang voor het Rijk, de openbare lichamen van de 3 eilanden en de houders kinderopvang om prioriteiten te stellen en stap voor stap te blijven werken aan de kwaliteitsverbetering. Er is al veel gebeurd, maar er moet ook nog veel gebeuren; verantwoorde kinderopvang is een kwestie van lange adem. Daar zijn voldoende financiële middelen voor nodig.

Houd vol en houd het doel van verantwoorde kinderopvang voor ogen: het bieden van een veilige en gezonde omgeving voor kinderen waarin hun ontwikkeling spelenderwijs wordt gestimuleerd. Blijf gezamenlijk stappen zetten om de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland de komende jaren verder te verbeteren.

Ria Westendorp
Plaatsvervangend inspecteur-generaal van het Onderwijs

INHOUD

Voorwoord 2

Samenvatting 4

1

Inleiding 9

1.1 Achtergrond 9

1.2 Tussenmeting van de kwaliteit van kinderopvang in Caribisch Nederland 9

1.3 Onderzoeksvragen 11

1.4 Leeswijzer 12

2

Context van de kinderopvang in Caribisch Nederland 13

2.1 Kinderopvang in Caribisch Nederland in 2023 13

2.2 Contextbeschrijving kinderopvang Caribisch Nederland 14

3

Kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland 19

3.1 Eisen Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA) 19

3.2 Kinderopvangproces (KP) 29

3.3 Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK) 38

3.4 Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA) 43

4

Conclusies en aanbevelingen 49

4.1 Conclusies 49

4.2 Aanbevelingen 53

5

Vooruitblik 58

Colofon 59

Samenvatting

In dit rapport staan de uitkomsten van het onderzoek naar de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland in 2023. Het is de tweede meting (hierna: tussenmeting) van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie)¹ van de kwaliteit op alle 76 locaties² voor dagopvang³, buitenschoolse opvang en gastouderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het aantal kinderopvanglocaties verschilt per eiland: op Bonaire zijn er 65 locaties, op Sint Eustatius 9 en op Saba 2. Van de ruim 4.000 kinderen (0-12 jaar) op de 3 eilanden maakt meer dan de helft, veelal dagelijks, gebruik van de kinderopvang.

We onderzochten samen met de lokale inspectie op de 3 eilanden de volgende punten:

- of de kinderopvang voldoet aan de eisen op het gebied van administratie, personeel en accommodatie
- of kinderen voldoende worden gestimuleerd in hun ontwikkeling
- of het veilig en gezond is voor kinderen
- of de leiding van de kinderopvang stuur op het verbeteren van de kwaliteit

We vergeleken de uitkomsten van de tussenmeting met die van de eerste meting (hierna: bestandsopname) in 2021-2022.⁴ Ook beschrijven we de kwaliteit van de 12 nieuwe locaties. Daarnaast geeft deze tussenmeting inzicht in de context van de eilanden.

Achtergrond en werkwijze tussenmeting

De inspectie werd in 2020 door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gevraagd om het toezicht op de kinderopvang in Caribisch Nederland in te richten. We ontwikkelden aan de hand van de verschillende eilandsverordeningen een waarderingskader dat bestaat uit 4 kwaliteitsgebieden en 12 standaarden.

In 2023 onderzocht de inspectie – samen met de lokale inspectie op de eilanden – de 33 locaties voor dagopvang, 39 locaties voor buitenschoolse opvang en 4 locaties voor gastouderopvang. Het gaat om alle kinderopvanglocaties die beschikten over een exploitatievergunning (geldig met een datum tussen 1 juli 2022 en 1 juli 2023). Vervolgens werden alle locaties beoordeeld. Zij kregen een rapport met de uitkomsten van het onderzoek. Waar nodig maakten we herstelaafspraken. In dit rapport beschrijven we de uitkomsten van de onderzoeken bij de dagopvang, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang (indien van toepassing op het eiland).

We vergelijken de uitkomsten van de tussenmeting met die van de bestandsopname om de ontwikkeling van de kwaliteit in beeld te brengen.

1 De inspectie houdt toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland en doet dat samen met de lokale inspectie op de eilanden. Het toezicht door de lokale inspectie vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de inspectie. Daarom spreken we in dit rapport ook van inspectie als we beide bedoelen.

2 In totaal zijn er in deze tussenmeting uitkomsten van de onderzoeken van 76 locaties. Bij 1 nieuwe locatie hebben we alleen de 5 standaarden onderzocht en bij 1 nieuwe andere locatie onderzochten we alleen de 7 standaarden. Hierdoor komen de totalen in de tabellen met alle locaties uit op 75, en in de tabellen met de nieuwe locaties op 11.

3 In dit rapport spreken we over dagopvang of kinderdagverblijf waar het gaat om kinderopvang voor kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar.

4 Inspectie van het Onderwijs. (2023). *Eindrapport bestandsopname kwaliteit kinderopvang Caribisch Nederland*. Inspectie van het Onderwijs.

Uitkomsten

We geven een toelichting op de kwaliteit van de kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba in 2023. We beginnen met het schetsen van een algemeen beeld. Daarna beschrijven we per kwaliteitsgebied wat de opvallende uitkomsten zijn, of de kwaliteit in vergelijking met de bestandsopname veranderd is en wat de kwaliteit is bij de nieuwe kinderopvanglocaties.

Algemeen beeld

We constateren dat de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland op meerdere onderzochte standaarden en onderliggende eisen niet voldoet aan de basiskwaliteit. Wel zien we op een aantal onderdelen verbetering ten opzichte van de bestandsopname. Soms concluderen we dat de verbetering nog niet genoeg is voor een voldoende op een standaard.

We stellen ook vast dat meer locaties voldoen aan belangrijke randvoorwaarden voor kwaliteitsverbetering. Zo werkt op meer dan de helft van de locaties inmiddels een beroepskracht met mbo-4-niveau. Ook zijn er meer locaties waar de groepsgrootte voldoet aan de eisen en waar bijna altijd een vaste beroepskracht op de groep staat.

Tegelijkertijd blijkt uit de resultaten dat meer dan de helft van de locaties niet voldoet aan de eisen rond veiligheid en gezondheid. Op elke locatie moeten de Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's) op orde zijn en moet er iemand zijn die eerste hulp kan verlenen aan een kind. Ook dienen alle houders van kinderopvang gezonde voeding aan te bieden, zodat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen. We vragen hier opnieuw aandacht voor en blijven hierop focussen in het toezicht.

Uit onze contextbeschrijving in hoofdstuk 2 blijkt dat de houders van kinderopvang in Caribisch Nederland te maken hebben met soms complexe en moeilijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de kwaliteit van de kinderopvang. We noemen daarbij het gebrek aan geschikte huisvesting, een personeelstekort, (te) weinig financiële middelen en tegelijkertijd hoge kosten voor bijvoorbeeld gezonde voeding. Deze context heeft mogelijk een negatief effect op de noodzakelijke kwaliteitsverbetering van de kinderopvang in Caribisch Nederland.

Hierna volgt een toelichting op de uitkomsten per kwaliteitsgebied.

1. Kwaliteitsgebied Exploitatie, Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA)

Als er wijzigingen zijn in de exploitatievergunning geven bijna alle locaties dit door aan het openbaar lichaam. De meeste locaties hanteren voor de administratie de vereiste bewaartermijn. We constateren dat op meer dan de helft van de locaties tenminste 1 volwassene gekwalificeerd is voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen. Ook zijn we positief over het aantal beroepskrachten op mbo-4-niveau. Meer dan de helft van de locaties beschikt minimaal 3 dagen per week over zo'n beroepskracht, die ook leer- en ontwikkelingsachterstanden kan signaleren.

Als we kijken naar de stabiliteit van de opvang voor kinderen dan zien we ook hier een positief beeld. Op bijna alle locaties vindt de opvang plaats in stamgroepen en wordt er gewerkt met vaste beroepskrachten. Ook voldoet op een groot deel van de locaties de groepsgrootte aan de eisen en wordt het aantal beroepskrachten hierop

afgestemd. De binnen- en buitenruimtes van de kinderopvanglocaties zijn veelal veilig, toegankelijk en passend ingericht.

Naast bovenstaande positieve punten zien we in dit kwaliteitsgebied ook verbeterpunten die verbonden zijn aan risico's voor de ontwikkeling, veiligheid en gezondheid van kinderen. Op een groot deel van de locaties voldoet niet al het personeel aan de opleidingseisen. Daarnaast is het nog geen routine om jaarlijks de kinder-EHBO-training te volgen. Ook heeft meer dan de helft van de locaties niet alle VOG's op orde. Tegelijkertijd worden beroepskrachten in opleiding en stagiairs alleen op de groep gezet, op een moment waarop dit nog niet past bij hun opleidingsfase. Ten slotte heeft ongeveer de helft van alle locaties onvoldoende vierkante meter binnen- of buitenruimte per kind.

2. Kwaliteitsgebied: Kinderopvangproces (KP)

Op meer dan de helft van de locaties voor dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang beoordeelden we het aanbod als Voldoende. Dit betekent dat kinderen op deze locaties een aanbod krijgen waarmee de ontwikkeling wordt gestimuleerd op de 4 ontwikkelingsgebieden (taal, rekenen, sociaal-emotioneel en motorisch). Het pedagogisch handelen van de beroepskrachten voldoet op bijna alle locaties. De pedagogisch medewerkers gaan op een positieve manier met de kinderen om. De beroepskrachten hebben prettige contacten met ouders.

Minder positief zijn we over het zicht op de ontwikkeling van kinderen. We zien op slechts een enkele locatie dat de ontwikkeling van kinderen wordt geobserveerd en dat kinderen extra begeleiding krijgen als dit nodig is. Ook het educatief handelen van de beroepskrachten vraagt om verbetering. Op locaties waar dit niet op orde is, zien we bijvoorbeeld dat er weinig wordt meegespeeld en niet wordt voorgedaan wat de bedoeling is. Ook kunnen ouders meer gestimuleerd worden om thuis de ontwikkeling van hun kind te ondersteunen. Het ontbreekt veelal aan samenwerking met de basisscholen. We verwachten dat informatie over de ontwikkeling van een kind wordt overgedragen, omdat dit van belang is voor een doorgaande lijn in de ontwikkelingsstimulering.

3. Kwaliteitsgebied: Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK)

Op de meeste locaties zorgt de houder voor gezonde en gevarieerde voeding voor de kinderen. We constateren ook dat op de meeste locaties sprake is van een pedagogisch klimaat waarin op een sensitieve en responsieve manier met de kinderen wordt omgegaan. Daarbij worden kinderen begeleid in hun interacties, waarbij hun spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht en waarin zij gestimuleerd worden op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen.

In dit kwaliteitsgebied zien we opnieuw enkele risico's en dat vereist verbetering. Meer dan de helft van de locaties heeft geen stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling of het ontbreekt aan de juiste stappen. Daarnaast hebben de meeste locaties het veiligheids- en gezondheidsbeleid nog niet compleet. Ook is op veel locaties het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe niet op orde; daar kan een tweede volwassene niet meekijken of -luisteren of er is niet op papier gezet dat dit gebeurt. Ongeveer een derde van de locaties beschikt over een pedagogisch beleidsplan (of vergelijkbaar document voor de gastouders) dat voldoet aan de eisen.

4. Kwaliteitsgebied: Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA)

Op meer dan de helft van de locaties voor dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang is de standaard Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur beoordeeld als Voldoende. Het is positief dat de leiding op een groot deel van de locaties stuurt op de kwaliteitsverbetering van de kinderopvang en dat er sprake is van een leer- en verbetercultuur.

Op meer dan de helft van de locaties voor dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang is de standaard Visie, ambities en doelen beoordeeld als Kan beter. Houders geven aan hier hulp bij nodig te hebben. Dit heeft gevolgen voor de standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog. Er is nog weinig sprake van monitoren en evalueren, omdat de plannen en de doelen om te evalueren in de meeste gevallen ontbreken.

Vergelijking met de bestandsopname

Op de 64 locaties waar we voor de tweede keer een onderzoek deden, zien we bij enkele standaarden en onderliggende eisen een verbetering. Zo hebben locaties die we voor de tweede keer onderzochten vaker de VOG's op orde. Daarnaast zijn er meer locaties waar de maximale grootte van de stamgroep voldoet en meer kinderdagverblijven waar het aantal beroepskrachten is afgestemd op het aantal aanwezige kinderen. Ook zijn er meer locaties met een veilige, toegankelijke en passend ingerichte binnen- en buitenruimte. Bovendien zijn er meer locaties met een aanbod op de 4 ontwikkelingsgebieden en waar de samenwerking met ouders en basisscholen verbeterd is. Ook beoordeelden we de standaarden Visie, ambities en doelen en de Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur vaker als Voldoende.

Er zijn daarnaast standaarden en onderliggende eisen waar geen sprake is van een verbetering; het beeld is dan vergelijkbaar met dat van de bestandsopname. Soms gaat het om een achteruitgang. Van de 64 locaties die we eerder onderzochten, zijn er in deze tussenmeting minder locaties waar de beroepskrachten jaarlijks een EHBO-training volgen en waar minstens één volwassene aanwezig is die kinder-EHBO kan verlenen. Ook wordt er minder vaak rekening gehouden met de opleidingsfase van beroepskrachten in opleiding en stagiairs. Er zijn minder locaties, vooral buitenschoolse opvang, met een (volledig) stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Kinderdagverblijven bieden minder vaak gezonde voeding aan. Daarnaast voldoet het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe op minder locaties dan tijdens de bestandsopname. Dat geldt ook voor het pedagogisch beleidsplan. Bovendien zien we dat er minder locaties zijn waar de pedagogische praktijk voldoet.

We hebben geen onderbouwde verklaring voor de achteruitgang van bovenstaande eisen. Wel vinden we deze achteruitgang zorgelijk, omdat een groot deel van deze punten betrekking heeft op de veiligheid en gezondheid van de kinderopvang en daarmee op die van de kinderen.

Tot slot merken we op dat we binnen standaarden soms wel vooruitgang zien, maar dat dit zich nog niet altijd vertaalt in een voldoende oordeel.

Nieuwe locaties

De nieuwe locaties voldoen nog niet aan alle gestelde eisen. We constateren per eis dat de nieuwe locaties soms wel en soms niet voldoen aan de standaarden en de onderliggende eisen uit de eilandsverordening en het waarderingskader. Dit betekent ook dat de nieuwe locaties niet (volledig) voldoen aan de eisen die gesteld worden aan de exploitatievergunning.

Aanbevelingen

In het rapport van de bestandsopname deden we enkele aanbevelingen aan alle betrokkenen bij de kinderopvang. We zien dat een deel daarvan inmiddels is opgepakt.

Tegelijkertijd blijven veel aanbevelingen die we vorig jaar deden ook nu van kracht, soms aangevuld met nieuwe aanbevelingen. We lichten er 4 uit:

1. We vragen de houders ervoor te zorgen dat belangrijke veiligheids- en gezondheidseisen, waaronder de VOG's, snel op orde komen om risico's voor de kinderen te verkleinen. Wij blijven ook in 2024 intensief toezien op deze eisen.
2. We vragen de betrokkenen om het programma BES(t) 4 kids⁵ en de ondersteuning van de houders en locaties voort te zetten totdat het merendeel van de locaties voldoet aan de wettelijke eisen.
3. We verzoeken de openbare lichamen te waarborgen dat nieuwe locaties voldoen aan de eisen voordat een vergunning wordt afgegeven ('streng aan de poort').
4. We verzoeken de openbare lichamen om acties op te zetten voor het verbeteren van de huisvesting, zodat alle kinderen worden opgevangen in huisvesting die aan de eisen voldoet.

Tot slot

Het kost tijd om de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland te verhogen. Naast tijd vraagt dit om een continue inzet en betrokkenheid van alle partners. Er wordt veel van de houders, leiding en pedagogisch medewerkers in de kinderopvang gevraagd. Het is nodig om hen de komende jaren te blijven ondersteunen. Denk daarbij aan het aanbieden van opleidingen, scholingen en externe ondersteuning door onder andere de pedagogisch coaches.

Uit het rapport 'Bekostiging kinderopvang Caribisch Nederland'⁶ blijkt dat een groot deel van de organisaties in Caribisch Nederland in 2022 minder subsidie ontvangt dan kosten maakt. In 2023 zijn extra maatregelen getroffen om de financiële situatie te verbeteren. Tegelijkertijd moet er nog veel gebeuren voordat alle locaties voldoen aan de eisen in de aanstaande Wet kinderopvang BES. We pleiten daarom voor voldoende financiële middelen voor de houders van kinderopvang in Caribisch Nederland. Dit om de komende jaren de benodigde kwaliteitsslag te kunnen maken, om aan de toekomstige wettelijke eisen te kunnen voldoen en om het personeel voor de kinderopvang te behouden.

Dit rapport is te downloaden van de website van de inspectie (www.onderwijsinspectie.nl).

⁵ Binnen het programma BES(t) 4 kids werken de openbare lichamen en de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nauw samen om de verbeteringen in de kinderopvang te realiseren.

⁶ Sjoerd Boerdijk, Tom Smits, Saskia de Rijke en Koert van Buiren. (2023). *Bekostiging kinderopvang Caribisch Nederland, Fase III – tweede kostenmeting en definitief advies bekostigingssystematiek*. Economisch Bureau Amsterdam.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De inspectie kreeg in 2020 de taak om toezicht te houden op de kwaliteit van de kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: BES). Het toezicht startte als gevolg van de coronapandemie niet in 2020, maar in juni 2021. Vanaf dat moment voerden we een bestandsopname uit van de kwaliteit van de dagopvang, buitenschoolse opvang (bso) en gastouderopvang (goo). We ronden deze in 2022 af. In april 2023 publiceerden we de uitkomsten van de bestandsopname in het *Eindrapport bestandsopname kwaliteit kinderopvang Caribisch Nederland*. Het rapport werd met de beleidsreactie van de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, mede namens de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs aan de Tweede Kamer gestuurd. In deze beleidsreactie staat het volgende: "De kwaliteit van de kinderopvang blijf ik monitoren en ik kijk uit naar de uitkomsten van de volgende monitoringonderzoeken en rapportages van de inspectie. Daaruit zal blijken of de inzet en energie daadwerkelijk leidt tot kwaliteitsverbetering. Ik zal uw Kamer begin 2024 informeren over de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland."

Uit de bestandsopname bleek dat de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland verbeterd moet worden. Dit is nodig om te voldoen aan de eisen van de eilandsverordeningen en aan de eisen van de aanstaande Wet kinderopvang BES. We zagen bij de betrokken houders, leiding en beroepskrachten gedrevenheid en inzet om de kwaliteit van de kinderopvang te verhogen. Tegelijkertijd viel op dat de houders en beroepskrachten in de kinderopvang in Caribisch Nederland aan het begin staan van een proces om de kwaliteit stap voor stap te verbeteren.

In 2023 onderzochten we opnieuw de kwaliteit van alle locaties voor kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. We hebben met de betrokken departementen SZW en OCW afgesproken om ook over de uitkomsten van de tussenmeting van de kwaliteit van de kinderopvang te rapporteren. Dat doen we in dit rapport waarin we de uitkomsten weergeven van de meting van de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland in 2023, en veranderingen daarin ten opzichte van de bestandsopname die is uitgevoerd in 2021 en 2022.

1.2 Tussenmeting van de kwaliteit van kinderopvang in Caribisch Nederland

Het rapport heeft als titel *Tussenmeting kwaliteit kinderopvang Caribisch Nederland*. Het woord 'tussenmeting' verwijst naar de meting van de kwaliteit, die plaatsvindt tussen de bestandsopname en het moment dat de Wet kinderopvang BES in werking treedt. De beoogde datum van de inwerkingtreding is 1 januari 2025 (met uitzondering van het financieringsgedeelte). Op dat moment zal ook het bijgestelde onderzoekskader voor het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland in werking treden.

Het rapport geeft oordelen over de aangetroffen kwaliteit op de onderzochte standaarden uit het concept-waarderingskader kinderopvang Caribisch Nederland. Daarbij maken we een onderscheid tussen de dagopvang/kinderdagverblijf (kdv), bso en goo.

We onderzochten op de 3 eilanden in totaal 76 locaties:

- Bonaire: 27 kdv's, 34 bso's en 4 goo's
- Sint Eustatius: 5 kdv's en 4 bso's
- Saba: 1 kdv en 1 bso.

Het gaat om alle kinderopvanglocaties die beschikken over een exploitatievergunning (geldig tussen 31 mei 2022 en 1 juli 2023).

Sinds de bestandsopname vonden de volgende wijzigingen plaats:

- Er zijn 12 nieuwe locaties bijgekomen (11 op Bonaire, 1 op Sint Eustatius).
- Er zijn 3 kdv's, 3 locaties voor bso en 2 gastouders op Bonaire gestopt.

Dit betekent dat er in totaal 64 locaties zijn die die in beide metingen zijn onderzocht (28 locaties voor dagopvang, 33 voor bso en 3 voor goo).

We geven een beeld van de kwaliteit van de kinderopvang aan de hand van het concept-waarderingskader. Het kader is te vinden op de website van de inspectie.⁷ De onderliggende eilandsverordeningen zijn te vinden op de website BES(t) 4 kids.⁸ We geven de kwaliteit weer door middel van de gegeven oordelen op de 12 standaarden die zijn verdeeld over 4 kwaliteitsgebieden.

De 4 kwaliteitsgebieden zijn:

1. Exploitatie, Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA)
2. Kinderopvangproces (KP)
3. Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK)
4. Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA)

De 12 standaarden zijn:

- EAPA1 Registratie en administratie
- EAPA2 Personeel en groepen
- EAPA3 Accommodatie
- KP1 Aanbod
- KP2 Zicht op ontwikkeling
- KP3 Pedagogisch-educatief handelen
- KP4 Samenwerking
- VK1 Veiligheid en gezondheid
- VK2 Pedagogisch klimaat
- SKA1 Visie, ambities en doelen
- SKA2 Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur
- SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog

Op de eisen onder de 5 standaarden in de kwaliteitsgebieden EAPA en VK geven we de oordelen Voldoet en Voldoet niet. We geven de oordelen Kan beter, Voldoende en Goed bij de 7 standaarden in de kwaliteitsgebieden KP en SKA. Het *Technisch Rapport* is, inclusief het concept-waarderingskader, te vinden op de website van de inspectie.

We onderzochten de kwaliteit per locatie op 2 momenten:

⁷ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/caribisch-nederland>

⁸ <https://www.best4kids.nu/>

- In de periode maart 2023 tot en met oktober 2023 vonden de jaarlijkse onderzoeken plaats naar de 5 standaarden in de kwaliteitsgebieden EAPA en VK en alle onderliggende eisen door de lokale inspectie.
- Het onderzoek door de inspectie naar de 7 standaarden in de kwaliteitsgebieden KP en SKA vond plaats in:
 - Januari 2023: Sint Eustatius en Saba
 - Maart 2023: Bonaire, helft van alle locaties
 - September 2023: Bonaire, andere helft van alle locaties

In dit rapport nemen we alleen de uitkomsten mee van de jaarlijkse onderzoeken. De uitkomsten van de herstelonderzoeken nemen we niet mee in deze tussenmeting. Dit betekent dat er sinds de tussenmeting en het verschijnen van dit rapport mogelijk veranderingen plaatsvonden. Als de houders de gemaakte herstelafspraken zijn nagekomen, zal de actuele situatie naar verwachting beter zijn.

In het *Technisch Rapport* staat wat de werkwijze is tijdens het onderzoek op de locaties.

1.3 Onderzoeksvragen

In het onderzoek staan 2 hoofdvragen centraal. Hoofdvraag 1 valt uiteen in 5 deelvragen.

Hoofdvraag 1.

Wat is de kwaliteit van de kinderopvang (op alle locaties voor dagopvang, bso en goo) op Bonaire, Sint Eustatius en Saba in 2023 op de 12 onderzochte standaarden uit het concept-waarderingskader?

Deelvragen die hieruit voortvloeien met de bijbehorende standaarden zijn:

Deelvraag 1a.

Voldoet de kinderopvang aan de eisen op het gebied van administratie, personeel en accommodatie?

Kwaliteitsgebied: Exploitatie, Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA)
Standaarden:

- EAPA1 Registratie en administratie
- EAPA2 Personeel en groepen
- EAPA3 Accommodatie

Deelvraag 1b.

Worden de kinderen voldoende gestimuleerd in hun ontwikkeling?

Kwaliteitsgebied: Kinderopvangproces (KP)
Standaarden:

- KP1 Aanbod
- KP2 Zicht op ontwikkeling
- KP3 Pedagogisch-educatief handelen
- KP4 Samenwerking

Deelvraag 1c.

Is het veilig en gezond voor kinderen?

Kwaliteitsgebied: Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK)

Standaarden:

- VK1 Veiligheid en gezondheid
- VK2 Pedagogisch klimaat

Deelvraag 1d.

Stuurt de leiding van de kinderopvang op het verbeteren van de kwaliteit?

Kwaliteitsgebied: Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA)

- SKA1 Visie, ambities en doelen
- SKA2 Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur
- SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog

Deelvraag 1e.

Wat zijn de uitkomsten per standaard bij de 12 nieuwe locaties⁹?

Hoofdvraag 2.

Wat zijn de verschillen in de uitkomsten per standaard in vergelijking met de bestandsopname in 2021 of 2022 (alleen op locaties die toen ook zijn onderzocht)?

1.4**Leeswijzer**

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In Hoofdstuk 2 staat een beschrijving van de context van de kinderopvang op de 3 eilanden. In Hoofdstuk 3 staan de uitkomsten van de onderzoeken. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies en aanbevelingen. We eindigen in Hoofdstuk 5 met een vooruitblik.

⁹ Met nieuwe locaties bedoelen we de locaties voor dagopvang, bso of goo met een exploitatievergunning die is afgegeven van juli 2022 tot juli 2023.

2 Context van de kinderopvang in Caribisch Nederland

In dit hoofdstuk schetsen we de context van de kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. We geven in paragraaf 2.1 allereerst een beschrijving van de omvang van de kinderopvangsector in Caribisch Nederland in 2023. In paragraaf 2.2. volgt een beschrijving van de context rondom onder meer de huisvesting van de locaties, het personeel, financiën en andere relevante thema's rond de kinderopvang. Deze contextinformatie betreft met name indrukken die we destilleerden uit de gesprekken met ouders, pedagogisch medewerkers, vertegenwoordigers van het openbaar lichaam, BES(t) 4 kids en externe netwerkpartners. Daarnaast raadpleegden we externe documenten. Deze beschrijving is bedoeld ter illustratie.

2.1 Kinderopvang in Caribisch Nederland in 2023

In deze paragraaf geven we allereerst een overzicht van de omvang van de kinderopvangsector in Caribisch Nederland in 2023.

Tabel 2.1: Aantal locaties op de eilanden per opvangtype

	Kdv	Bso	Goo
BON	27	34	4
EUS	5	4	0
SAB	1	1	0

Tabel 2.1 laat zien dat er in totaal 76 locaties voor kinderopvang zijn op de 3 eilanden. Sommige ouders bieden zowel dagopvang als buitenschoolse opvang (bso) op dezelfde locatie. Dit merkten wij als 2 locaties aan, aangezien het voor de toezichthouder 2 objecten van toezicht zijn.

Tabel 2.2: Aantal kinderen op de eilanden per leeftijdsgroep (1 januari 2023)

	0 t/m 3 jaar	4 t/m 12 jaar	0 t/m 12 jaar
Bonaire	960	2.344	3.304
Sint Eustatius	161	348	509
Saba	61	182	243

Tabel 2.2 laat zien dat er in totaal op Bonaire 3.304 kinderen zijn in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar. Op Sint Eustatius zijn er 509 kinderen in deze leeftijd en op Saba zijn er 243 kinderen van 0 tot en met 12 jaar.

Tabel 2.3: Aantal en percentage kinderen dat gebruik maakt van een opvanglocatie

	Kdv		Bso		Goo	
	n	%	n	%	n	%
Bonaire	712	74	1.295	55	12	0,4
Sint Eustatius	90	56	166	48	0	0
Saba	56	92	76	42	0	0

Tabel 2.3 laat zien wat het aantal kinderen is dat gebruikmaakt van de verschillende typen kinderopvang en hoeveel procent dat is van het totaal aantal kinderen.

2.1.1 *Bonaire*

Op Bonaire zijn er 27 locaties voor dagopvang (0 tot en met 3 jaar), zie Tabel 2.1. Daarnaast zijn er 34 locaties voor bso (na schooltijd; 4 tot en met 12 jaar) en 4 locaties voor gastouderopvang (goo) (0 tot en met 12 jaar). Er zijn enkele aanbieders van kinderopvang (hierna: houders of exploitanten) die meerdere kinderdagverblijven (kdv's) hebben of die ook bso bieden.

Zoals uit Tabel 2.2 blijkt, zijn er in totaal 3.304 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar op Bonaire. Van de 960 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 3 jaar maakt 74% gebruik van dagopvang. Er zijn 2.344 kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar. Van deze kinderen maakt 55% gebruik van de bso. Slechts 0,4% maakt gebruik van goo (0 tot en met 12 jaar).

2.1.2 *Sint Eustatius*

Op Sint Eustatius zijn er 5 locaties voor dagopvang (0 tot en met 3 jaar), zie Tabel 2.1. 2 van deze locaties bieden geen hele dagopvang voor kinderen van 0 tot en met 3 jaar. Zij bieden uitsluitend early stimulation-opvang aan: opvang in de ochtend voor kinderen van 3 jaar om ze voor te bereiden op de basisschool. Daarnaast zijn er 4 locaties die bso bieden (4 tot en met 12 jaar), waarvan één uitsluitend voor meisjes. Sint Eustatius kent geen goo. Er zijn geen houders die meerdere kdv's of bso's hebben. Wel is er één houder die zowel dagopvang als bso aanbiedt. Ook is er één organisatie die naast dagopvang ook enkele kinderen die deelnemen aan de early stimulation-groepen in de middag opvangt. Zij vallen ook onder de dagopvang, omdat dit kinderen zijn die nog niet naar de basisschool gaan.

Zoals uit Tabel 2.2 blijkt, zijn er in totaal 509 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar op Sint Eustatius. Van de 161 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 3 jaar wordt 56% opgevangen op 1 van de 5 locaties voor dagopvang. Er zijn 348 kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar. Van deze kinderen maakt 48% gebruik van de bso.

2.1.3 *Saba*

Op Saba is er 1 locatie voor dagopvang (0 tot en met 3 jaar) en 1 locatie voor bso (4 tot en met 12 jaar), zie Tabel 2.1. Er is geen goo op Saba.

Zoals uit Tabel 2.2 blijkt, zijn er in totaal 243 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar op Saba. Van de 61 kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 3 jaar maakt 92% gebruik van de dagopvang. Er zijn 182 kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar. De bso vangt 42% van deze kinderen na schooltijd op.

2.2 **Contextbeschrijving kinderopvang Caribisch Nederland**

Dagelijkse kinderopvang voor alle kinderen

De meeste kinderen van 0 tot 4 jaar die naar de dagopvang gaan, maken hier 5 dagen per week gebruik van. De openingstijden van de dagopvang zijn meestal van 7.30 tot 17.30 uur. In de praktijk zien we dat veel baby's, dreumesen en peuters 40 tot 50 uur per week gebruikmaken van de dagopvang. Bij kinderen vanaf 1,5 à 2 jaar begint de dag vaak in de kring, waarna ze samen ontbijten. Daarna zijn er

verschillende activiteiten, zoals samen zingen en het maken van werkjes. Tussen de middag is er een gezamenlijke warme maaltijd, een rustmoment en zijn er opnieuw activiteiten.

Kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar die naar de bso gaan, worden ofwel gebracht door ouders/andere volwassenen of opgehaald door de beroepskrachten van de bso. De bso begint voor de kinderen veelal tussen 12.00 en 13.00 uur. Zij beginnen de middag met een warme maaltijd en vaak een rustmoment. Daarna is er gelegenheid om huiswerk te maken en rond 15.00 uur starten de activiteiten. Die duren tot ongeveer 17.00 of 17.30 uur. Kinderen zijn per week zo'n 20 tot 25 uur in de bso.

Veel kinderen in Caribisch Nederland groeien op in een sociaaleconomisch ongunstige situatie. Een deel van hen woont in een gezin waarin het inkomen van de ouders/verzorgers onvoldoende is om te voorzien in de kosten voor levensonderhoud. "De inkomens zijn te laag en de kosten van levensonderhoud zijn buitengewoon hoog. Hierdoor kunnen veel ouders (...) hun financiën niet op orde krijgen."¹⁰ Uit onze gesprekken op de locaties blijkt dat veel ouders fulltime werken. Zij hebben soms meerdere banen om de (stijgende) kosten voor levensonderhoud te kunnen betalen. "Mensen die met meerdere (deel)banen de eindjes aan elkaar moeten knopen, houden vaak niet voldoende energie en tijd over voor hun gezin en de opvoeding van hun kinderen."¹¹ Dit vergroot het belang van goede kinderopvang.

De voertaal op Bonaire is Papiaments. Op de meeste locaties is dit de taal die met de kinderen wordt gesproken, al dan niet in combinatie met Nederlands en soms ook Spaans of Engels. Op enkele locaties is Nederlands de voertaal. De voertaal op Sint Eustatius en Saba is Engels.

Groei aantal locaties en een tekort aan babyplekken

Op Bonaire zijn er in 2023 in totaal 11 nieuwe kinderopvanglocaties gestart en er is ook 1 nieuwe bso op Sint Eustatius¹². Tegelijkertijd is er, net als tijdens de bestandsopname, op Bonaire een tekort aan opvangplekken voor baby's. De vergoeding voor het opvangen van baby's is weliswaar verhoogd, maar er zijn nauwelijks ouders die willen starten met babyopvang. Bestaande ouders stoppen met babyopvang, bijvoorbeeld omdat zij in het pand geen afzonderlijke slaapruiimte kunnen realiseren en daardoor niet aan de eisen voldoen of omdat de financiering voor de babyopvang niet voldoende was. We kunnen geen uitspraken doen over de hoogte van de wachtlijsten; er is geen centrale registratie van het aantal kinderen op de wachtlijst en schattingen lopen uiteen.

Gezonde voeding blijft duur

We zien dat de kinderen op de 3 eilanden op de dagopvang 's ochtends het ontbijt en tussen de middag een warme maaltijd krijgen. Bij de bso krijgen de kinderen eveneens een warme maaltijd. Ook krijgen de kinderen 1 of 2 keer per dag een tussendoortje. Sommige kinderen nemen zelf eten mee, maar op de meeste locaties wordt óf zelf gekookt óf wordt eten op een andere locatie bereid en ingekocht. Verse groenten en fruit zijn op de 3 eilanden erg duur. Het openbaar lichaam Bonaire heeft

¹⁰ De eindjes aan elkaar knopen. Een reflectie op armoedegerelateerde problematiek in Caribisch Nederland. Bladzijde 6. Rapportnummer: NO/KOM 2023/179 | Datum: 23 november 2023.

¹¹ Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland. (2023). *Een waardig bestaan. Een sociaal minimum dat voorziet in toenemend perspectief op zelfredzaamheid*. Bladzijde 38. Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland.

¹² Deze locatie had al een vergunning voor het aanbieden van buitenschoolse opvang, maar in 2023 waren er voor het eerst kinderen van 4 jaar.

daarom een "basismandje" ingericht. 'Bon Kompra Plus' is een mandje van 38 basisproducten elk met een maximumprijs. Op basis van het algemeen belang wil het Bestuurscollege niet dat deze producten boven de vastgestelde maximumprijs worden verkocht."¹³ Voor de kinderopvang blijft het een uitdaging om de kinderen elke dag voldoende groente en fruit, vers of uit blik, aan te bieden. Ook zijn, volgens de pedagogisch medewerkers en kinderen die we spraken in de bso, niet alle kinderen het gewend om dit te eten.

Ontwikkelingsstimulering in de kinderopvang

De meeste kinderen op de 3 eilanden verblijven relatief veel uren in de kinderopvang in vergelijking met kinderen in Europees Nederland. Dit maakt het extra belangrijk om, met een goed inhoudelijk aanbod, kinderen spelenderwijs en maximaal in hun brede ontwikkeling te stimuleren en te ondersteunen. In vergelijking met de bestandsopname zien we dat veel locaties nu werken met een ander aanbod. Ook werkt men op Bonaire aan een eilandspecifiek programma voor zowel de kinderopvang als voor groep 1 en 2 in de basisschool. Op Saba en Sint Eustatius werkt men met het programma Highscope.

Personeel: hoger opleidingsniveau en tekorten

We spraken tijdens onze onderzoeken met veel enthousiaste en gemotiveerde beroepskrachten, die (verder) studeren om een hoger mbo-niveau te behalen om aan de huidige (en toekomstige) eisen te voldoen. Sommige hebben mbo-niveau 2 inmiddels behaald en volgen nu een mbo-3-opleiding. Ook volgen veel pedagogisch medewerkers verschillende cursussen, zoals de kinder-EHBO of het werken met een nieuw programma.

We horen terug dat er nog steeds personeelstekorten zijn. Dit zorgt voor onderlinge concurrentie tussen de houders om het schaarse (en voldoende gekwalificeerde) personeel te krijgen en te behouden. We horen tijdens onze onderzoeken over de vele personeelwisselingen op de locaties. Dat zorgt voor verschillende nieuwe gezichten voor de kinderen op de groep. De personeelwisselingen kunnen een risico zijn voor de stabiliteit, de continuïteit in het werken aan kwaliteitsverbetering en het borgen van de gerealiseerde kwaliteit.

Op een enkele locatie zien we dat er combinatiefuncties kinderopvang-basisonderwijs ontstaan waarbij de beroepskrachten in de ochtend in het basisonderwijs werken en in de middag in de bso. Ook horen we dat pedagogisch medewerkers kiezen voor het onderwijs en niet voor de kinderopvang, omdat het onderwijs wel een CAO heeft en de kinderopvang niet.

Tekort aan geschikte huisvesting

We horen van de houders dat er een tekort is aan geschikte huisvesting voor de kinderopvang. Er is op de eilanden een mix aan locaties waar kinderopvang plaatsvindt. Het betreft veelal gehuurde woonhuizen en soms woonhuizen in privaat eigendom. Daarnaast vindt er kinderopvang plaats in kerken, mobiele units (containers) en multifunctionele kindercentra waarin kinderopvang en onderwijs gehuisvest zijn. Er zijn oude, gerenoveerde en nieuwe gebouwen. We zien net als tijdens de bestandsopname kleine locaties waar 1 groep baby's, dreumesen en peuters wordt opgevangen, en grote locaties waar meerdere groepen voor dagopvang en bso verbleven. Ook maakt de bso op sommige plekken gebruik van lokalen van basisscholen.

¹³ Bon kompra plus: het basismandje voor de consument. [Openbaar Lichaam Bonaire: 'Bon kompra plus': het basismandje voor de consument \(bonairegov.com\)](https://bonairegov.com), 20 december 2023.

Houders geven aan dat het voor hen moeilijk is om geschikte ruimtes te vinden. We spraken houders die kosten maken om hun huurhuis geschikt te maken voor het aanbieden van kinderopvang. Ook spraken we houders die geen verlenging krijgen van hun huurcontract en die dringend op zoek zijn naar andere geschikte gebouwen. We zien ook houders die op zoek zijn naar één groot gebouw en nu meerdere locaties hebben met op elke locatie een bepaalde leeftijdsgroep. Ouders met meerdere kinderen moeten dan op meerdere locaties hun kinderen ophalen.

Veiligheid: scholing en signalen

Inmiddels worden er op Bonaire op meerdere momenten in het jaar cursussen aangeboden, opgestart vanuit het programma BES(t) 4 kids in samenwerking met verschillende partijen. Er zijn bijvoorbeeld cursussen voor kinder-EHBO en het werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Door deze vaste (bij)scholingsmomenten kunnen houders makkelijker voldoen aan de eisen uit de eilandsverordening. Wel horen we terug dat niet al het personeel kan deelnemen, omdat er een maximum aantal plekken is.

Op Sint Eustatius en Saba zijn er voldoende cursusmogelijkheden om een EHBO-diploma gericht op kinderen te behalen. We horen op de locaties dat er behoefte is aan training in het werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Op de eilanden is tot de Wet kinderopvang BES in werking treedt niet duidelijk belegd waar ouders, pedagogisch medewerkers en houders terecht kunnen als zij zich zorgen maken over de, fysieke en emotionele, veiligheid van een kind. Zowel de inspectie als de lokale inspectie krijgen signalen over mogelijke onveiligheid op kinderopvanglocaties. Ouders, personeelsleden en houders weten de inspectie steeds beter te vinden. We nemen deze signalen mee in het toezicht; het kan leiden tot een (onaangekondigd) onderzoek. Waar nodig verwijzen we naar de houders of naar andere organisaties. Bij urgente signalen, zogenaamde calamiteiten, over mogelijke onveiligheid voor kinderen en/of personeel op de kinderopvang hebben we direct contact met het openbaar lichaam. Ook verwijzen we onder andere naar het meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling.

In 2023 waren er op enkele locaties calamiteiten die betrekking hadden op tekortkomingen in de veiligheid en gezondheid van kinderen op de kinderopvang. In deze situaties was er intensief contact tussen de houders, het openbaar lichaam van het betreffende eiland, de lokale inspectie en de inspectie. Bij 1 calamiteit zijn met behulp van een escalatieladder stappen gezet richting tijdelijke sluiting door het openbaar lichaam. Dit proces is geëvalueerd en bijgesteld om in vergelijkbare situaties sneller te kunnen handelen.

Meer hulp van zorgorganisaties voor de kinderopvang

De 3 eilanden hebben elk een eigen zorgstructuur. Op Bonaire heeft AkseSo, de organisatie voor zorg en sociale hulpverlening, taken op het gebied van (de ondersteuning van) de kinderopvang. Zo valt onder andere de jeugdgezondheidszorg onder AkseSo. Er worden ook pedagogisch coaches ingezet voor de kinderopvang. Die zijn allemaal gekoppeld aan een aantal locaties. Zij ondersteunen bijvoorbeeld bij het omgaan met zorgkinderen, het observeren van kinderen en pedagogisch medewerkers of het opstellen van beleidsplannen.

Er loopt op Bonaire nog een pilot voor zorgpeuters¹⁴. In aanloop naar de nieuwe wet krijgt het Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ) meer taken. Op Saba en Sint Eustatius zijn de lijnen naar de externe partners kort. Ook de verpleegkundigen van die eilanden zijn vaak een aanspreekpunt als het gaat om kinderen met specifieke zorgbehoeften.

Ondersteuning van “twinning” partners

Op Sint Eustatius en Saba werd al nauw samengewerkt met kinderopvangorganisaties in Europees Nederland. In september 2023 startte ook Bonaire met het zogenoemde twinning. Doel is om van elkaar te leren en bij te dragen aan het verhogen van de kwaliteit van de kinderopvang op de eilanden.

Financiële tekorten

In het rapport van de bestandsopname wezen we op de noodzaak van voldoende financiële middelen om de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren en personeel voor de kinderopvang te behouden. Tijdens onze onderzoeken bij de kinderopvang in 2023 kwam het gebrek aan financiële middelen ook regelmatig ter sprake.

Uit het rapport *Bekostiging kinderopvang Caribisch Nederland*¹⁵ blijkt dat een groot deel van de organisaties in Caribisch Nederland in 2022 minder subsidie ontvangt dan dat het aan kosten maakt: ‘Veel organisaties ontvingen in 2022 onvoldoende subsidie (en inkomsten uit ouder-bijdragen) om de kosten te kunnen dekken. Ook voor 2023 lijkt dit, ondanks een toename in de subsidie, bij een deel van de organisaties het geval te zijn. Bij een aantal organisaties is nagevraagd hoe zij omgaan met dit verschil tussen subsidie en kosten. Hierop is aangegeven dat dit verschil wordt opvangen door bestaande buffers aan te spreken, salarissen niet (of te laat) uit te betalen, kredieten bij leveranciers te laten oplopen en door (privé)leningen aan te gaan.’

¹⁴ Rijksdienst Caribisch Nederland. (2023, 20 december). *Start pilot kinderopvang voor kinderen met een speciale zorgbehoefte*, Rijksdienstcn.com. 20 december 2023.
<https://www.rijksdienstcn.com/actueel/nieuws/2021/mei/19/start-pilot-kinderopvang-voor-kinderen-met-een-speciale-zorgbehoefte>

¹⁵ Economisch Bureau Amsterdam. (2023). *Bekostiging kinderopvang Caribisch Nederland, Fase III – tweede kostenmeting en definitief advies bekostigingssystematiek*. Economisch Bureau Amsterdam.

3 **Kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland**

In dit hoofdstuk bespreken we de uitkomsten van de onderzoeken naar de kwaliteit van de kinderopvang. Elke paragraaf bevat de uitkomsten per kwaliteitsgebied. Elke subparagraaf bevat de uitkomsten van 1 standaard uit het waarderingskader. De toelichting op de uitkomsten is gebaseerd op een steekproef uit de onderliggende definitieve locatierapporten. Bij de standaarden in de kwaliteitsgebieden KP en SKA hebben we in een tekstvak enkele teksten uit de locatierapporten opgenomen ter illustratie. We kozen daarbij rapporten die een goede weergave zijn van de aangetroffen situatie op de locaties (Kan beter/Voldoende) of een voorbeeld zijn voor anderen (Goed).

Het Technisch Rapport bij deze publicatie bevat alle oordelen van de inspectie per onderzochte standaard, per opvangsoort en per eiland. Ook staan in het Technisch rapport de tabellen met de vergelijking tussen de oordelen van de tussenmeting en de bestandsopname. In totaal konden we de oordelen van 64 locaties vergelijken. De uitkomsten van de nieuwe locaties staan in zelfstandige tabellen.

3.1 **Eisen Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA)**

In deze paragraaf beschrijven we de standaarden uit dit kwaliteitsgebied:

- Registratie en administratie (EAPA1)
- Personeel en groepen (EAPA2)
- Accommodatie (EAPA3)

3.1.1 *Registratie en administratie (EAPA1)*

De standaard Registratie en administratie (EAPA1) bestaat met name uit de eisen die door het openbaar lichaam worden gesteld aan de exploitatievergunning.

Belangrijkste uitkomsten Registratie en administratie (EAPA1)

- Bijna alle locaties hebben een (correcte) exploitatievergunning (72). Deze staat op bijna alle locaties op naam van een natuurlijke persoon of rechtspersoon (73) en is op de meeste locaties aangebracht op een zichtbare plaats (60). Dit laatste is een verbetering ten opzichte van de bestandsopname.
- Als er wijzigingen zijn in de vergunning dan worden deze door veel locaties (43 van de 47) doorgegeven aan het openbaar lichaam.
- In vergelijking met de bestandsopname zijn er minder locaties die voor de administratie de vereiste bewaartermijn hanteren; dit betreft vooral de kinderdagverblijven (kdv's) (bestandsopname 27, tussenmeting 22).
- De 11 nieuwe locaties hebben de exploitatievergunning op orde en een meerderheid voldoet aan de voorwaarden (9 van de 11). 1 locatie heeft een tijdelijke ontheffing van het bestuurscollege.

Exploitatievergunning

De kern van deze standaard is dat de exploitant¹⁶ van het kindercentrum een exploitatievergunning heeft en voldoet aan de eisen die daaraan gesteld zijn door het openbaar lichaam. Daarnaast dient de administratie, bijvoorbeeld van de Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's) en de diploma's van de beroepskrachten, te bewaren.

Tabel 3.1a De oordelen op de eisen aan de **Registratie en administratie (EAPA1) – Exploitatievergunning**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N) en 'Niet van toepassing' (X)

	Totaal			Kdv			Bso			Goo		
	V	N	X	V	N	X	V	N	X	V	N	X
1. De exploitant heeft een exploitatievergunning.	72	3	0	33	0	0	35	3	0	4	0	0
2. De exploitant voldoet aan de voorwaarden.	27	48	0	12	21	0	14	24	0	1	3	0
3. De vergunning staat op naam van een natuurlijke persoon of rechtspersoon.	73	2	0	32	1	0	37	1	0	4	0	0
4. De exploitant geeft wijzigingen in de op naamstelling door aan het openbaar lichaam.	38	0	37	18	0	15	17	0	21	3	0	1
5. De vergunning is aangebracht op een zichtbare plaats.	60	15	0	27	6	0	29	9	0	4	0	0
6. De exploitant geeft wijzigingen in de vergunning en de redenen door aan het openbaar lichaam.	43	4	28	19	2	12	22	1	15	2	1	1
7. De exploitant heeft een tijdelijke ontheffing van het bestuurscollege ten aanzien van bepaalde verplichtingen.	17	3	55	9	1	23	8	0	30	0	2	2
8. De exploitant dient de administratie minimaal 5 jaar te bewaren.	57	13	5	23	7	3	31	5	2	3	1	0

Tabel 3.1a geeft de oordelen weer op de eisen aan de Registratie en administratie (EAPA1) – Exploitatievergunning. 72 locaties beschikken over een door het openbaar lichaam afgegeven exploitatievergunning en 3 beschikten niet over een correcte exploitatievergunning. De eerste locatie was verhuisd en de houder beschikte op de dag van het onderzoek niet over de nieuwe exploitatievergunning. Op de tweede locatie vond opvang plaats zonder vergunning voor het betreffende adres. Op de derde locatie was de exploitatievergunning niet beschikbaar voor de toezichthouder. Daar waar de vergunning niet op naam staat van een natuurlijke persoon, ging het in 1 geval om een onjuiste registratie van de naam van de houder en in 1 geval om het onjuiste adres. 11 nieuwe locaties die beoordeeld zijn op EAPA1 hebben een exploitatievergunning. Een meerderheid hiervan voldoet aan de voorwaarden (9 van de 11).

Tegelijkertijd constateren we dat het merendeel van de locaties (48) nog niet voldoet aan de voorwaarden voor de exploitatievergunning. Dit heeft voornamelijk te maken met de vergunningverlening op Bonaire. Destijds ontvingen locaties een exploitatievergunning zonder dat zij voldeden aan alle eisen uit de eilandsverordening (zie ook het rapport van de bestandsopname)¹⁷. Er zijn vergunningen afgegeven waarin staat dat de houders op bepaalde onderdelen langer de tijd (grace periods) krijgen om aan de eisen te voldoen of waarbij een vergunning

¹⁶ Exploitant staat ook voor houder van een kindercentrum of gastouder.

¹⁷ Inspectie van het Onderwijs. (2023). *Eindrapport bestandsopname kwaliteit kinderopvang Caribisch Nederland*. Inspectie van het Onderwijs.

is afgegeven voor meer kindplaatsen dan volgens de (huisvestings)regels mogelijk is. De meeste grace periods verlopen eind 2024.

Als er wijzigingen zijn in de tenaamstelling, geven de houders dit door aan het openbaar lichaam (38). In vergelijking met de bestandsopname gebeurt dit minder vaak. Dit komt mogelijk doordat er minder sprake was van wijzigingen om door te geven (het aantal oordelen Niet van toepassing is in de tussenmeting 37).

Een meerderheid van de locaties (60) hingen de vergunning op een zichtbare plaats op. Dit is een verbetering ten opzichte van de bestandsopname. Toen waren dit 32 locaties.

Een meerderheid van de locaties (57) hanteert de vereiste bewaartermijn voor de administratie. Wel is er in de tussenmeting minder vaak het oordeel Voldoet gegeven ten opzichte van de bestandsopname. Deze daling in het aantal voldoende (van 59 naar 53) is vooral veroorzaakt door de kdv's (van 27 naar 22). Een deel van de houders is bezig met het digitaliseren van de administratie. We zagen echter ook dat de administratie op papier wordt bijgehouden. Daar waar de administratie niet voldoet komt dit vooral doordat niet de gehele administratie op de locatie aanwezig is. Er ontbreken dan bijvoorbeeld diploma's, schoolverklaringen, plattegronden of VOG's.

3.1.2 *Personeel en groepen (EAPA2)*

De standaard Personeel en groepen (EAPA2) bestaat uit eisen omtrent personeel, de VOG's, de stabiliteit van de opvang voor kinderen en het aantal beroepskrachten.

Personeel

Belangrijkste uitkomsten Personeel en groepen (EAPA2) – Personeel

- Op een meerderheid van de locaties beschikken de beroepskrachten niet of niet allemaal over het vereiste opleidingsniveau (52). Dit is vergelijkbaar met de bestandsopname en geldt ook voor de nieuwe locaties (8 van de 11 voldoen niet). Het verhogen van het opleidingsniveau van de pedagogisch medewerkers kost logischerwijs tijd.
- Op meer dan de helft van de locaties is tenminste 1 volwassene aanwezig die eerste hulp kan verlenen aan kinderen (40). Het jaarlijks volgen van deze training voldoet niet op 40 locaties; dit is een achteruitgang ten opzichte van de bestandsopname. Ook nieuwe locaties hebben beide eisen vaker niet op orde dan wel (respectievelijk 7 en 9 van de 11).
- Op meer dan de helft van de locaties (44) is een beroepskracht met een opleiding op mbo-4-niveau aangesteld en op meer dan de helft van de locaties is deze er minimaal 3 dagen per week (43). Bij de nieuwe locaties wordt aan beide eisen op ongeveer de helft van de locaties voldaan (6 van de 11).

Tabel 3.1b De oordelen op de eisen aan **Personeel en groepen (EAPA2) – Personeel**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N), 'Niet van toepassing' (X) en 'Niet beoordeeld' (NB)¹⁸

	Totaal				Kdv			Bso		Goo		
	V	N	X	NB	V	N	NB	V	N	V	N	X
1. Beroepskrachten beschikken over een pedagogische opleiding op mbo-3-niveau.*	22	52	0	1	8	24	1	13	25	1	3	0
2. Er is minstens 1 volwassene aanwezig die gekwalificeerd is voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen.	40	35	0	0	18	15	0	21	17	1	3	0
3. Er dient jaarlijks een kinder-EHBO-training gevolgd te worden.	35	40	0	0	15	18	0	19	19	1	3	0
4. Er is een beroepskracht werkzaam die beschikt over een opleiding op mbo-4-niveau die specifiek gericht is op de signalering van leer- en ontwikkelingsachterstanden.**	44	27	4	0	21	12	0	23	15	0	0	4
5. Beroepskrachten op mbo-4-niveau zijn minimaal 3 dagen per week werkzaam.	43	28	4	0	20	13	0	23	15	0	0	4

* Voor Bonaire geldt dat beroepskrachten dienen te beschikken over een mbo-3-opleiding. Voor Sint Eustatius en Saba dienen beroepskrachten over een opleiding mbo-2 te beschikken. Op deze eilanden volgen de medewerkers de Engelstalige variant, *de Caribbean Vocational Qualification (CVQ)* opleidingen. Dit is vergelijkbaar met de mbo-niveaus. De beroepskrachten moeten dus minimaal op het mbo-2-niveau (CVQ-2-niveau) gekwalificeerd zijn.

** Voor Bonaire geldt dat de beroepskracht een opleiding op mbo-4-niveau dient te hebben. Voor Sint Eustatius en Saba is dit een mbo-3-opleiding (CVQ-3-niveau).

In Tabel 3.1b staan de oordelen over de eisen aan Personeel en groepen (EAPA2) – Personeel. Het valt op dat 52 van de 74 beoordeelde locaties nog niet of niet voor alle beroepskrachten voldoen aan de opleidingseisen. Bij de nieuwe locaties beschikken 8 van de 11 beroepskrachten niet over het vereiste opleidingsniveau.

Uit onze onderzoeken op Bonaire blijkt dat de meeste beroepskrachten geschoold zijn op mbo-2-niveau of mbo-3-niveau. De eis om minimaal over een pedagogische opleiding op mbo-3-niveau te beschikken zorgt ervoor dat veel beroepskrachten weer naar school gaan. Een enkele beroepskracht heeft mbo-1 of is ongeschoold. Ook op Saba en Sint Eustatius vraagt het voldoen aan de opleidingseisen veel van de organisaties en de beroepskrachten. Uit de onderzoeken blijkt dat beroepskrachten bezig zijn met het behalen van het op die eilanden vereiste mbo-2-niveau of dit inmiddels hebben behaald. Op 1 locatie is deze eis niet beoordeeld.

Op 40 locaties is tenminste 1 volwassene aanwezig die gekwalificeerd is voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen. In vergelijking met de bestandsopname is dit een achteruitgang (36 tegenover 49 in de bestandsopname), die vooral afkomstig lijkt van de bso. Op 40 locaties volgde niemand in het afgelopen jaar de EHBO-training. Dit is een achteruitgang (33 tegenover 51 in de bestandsopname). We zien op deze locaties dat certificaten verlopen zijn. Ook is niet altijd duidelijk of er een specifieke kinder-EHBO-training is gevolgd. Terwijl dit wel een eis is uit de eilandsverordening. Er zijn ook locaties waar de EHBO-training recent is gevolgd, maar de pedagogisch medewerker(s) nog geen certificaat heeft/hebben ontvangen. Als de certificaten in de periode tussen het conceptrapport van het onderzoek en het definitieve rapport niet zijn toegestuurd, behouden we het oordeel Voldoet niet. Op

¹⁸ De cijfers van de bestandsopname wijken af van wat in 2023 in het rapport is opgenomen. Het *Technisch Rapport* bevat een toelichting hierop.

7 van de 11 nieuwe locaties is geen volwassene aanwezig die beschikt over een kinder-EHBO-diploma en 9 van de 11 herhaalt dit niet jaarlijks.

We constateren dat op 44 locaties een beroepskracht beschikt over een opleiding op mbo-4-niveau, gericht op de signalering van leer- en ontwikkelingsachterstanden. De meeste pedagogische opleidingen worden momenteel op mbo-3-niveau gegeven, maar ook het mbo-4-niveau wordt door sommige beroepskrachten gevolgd. Op Sint Eustatius en Saba is het vereiste opleidingsniveau mbo-2-niveau en dient er minimaal 1 op mbo-3-niveau opgeleide beroepskracht voor minimaal 3 dagen per week in dienst te zijn. Op deze eilanden is geen mbo-4-opleiding. Op 6 van de 11 beoordeelde nieuwe locaties is er 3 dagen per week een op mbo-4-niveau opgeleide beroepskracht aanwezig.

Verklaring omtrent het gedrag (VOG)

Belangrijkste uitkomsten Personeel en groepen (EAPA2) – Verklaring omtrent het gedrag

- Op ongeveer de helft van de locaties (40) is er niet voor iedereen een (actuele) VOG. Bij de locaties die we voor de tweede keer onderzochten is er sprake van een verbetering (16 bestandsopname, 29 tussenmeting). Nieuwe locaties hebben de VOG's soms wel (6) en soms niet of niet volledig (5) op orde.

Tabel 3.1c De oordelen op de eisen aan **Personeel en groepen (EAPA2) – Verklaring omtrent het gedrag**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N) en 'Niet beoordeeld' (NB)

	Totaal			Kdv			Bso		Goo	
	V	N	NB	V	N	NB	V	N	V	N
1. Iedereen die werkzaam is op de locatie bezit een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG).	35	40	0	18	15	0	14	24	3	1
2. De VOG was niet ouder dan 3 maanden bij indiening en wordt tweejaarlijks geactualiseerd.	38	36	1	19	13	1	16	22	3	1
3. De exploitant van het kindercentrum bewaart de VOG bij zijn administratie.	43	32	0	23	10	0	17	21	3	1

In Tabel 3.1c staan de oordelen op de eisen aan Personeel en groepen (EAPA2) – Verklaring omtrent het gedrag. Deze gelden ook voor bijvoorbeeld de kok, de chauffeur en de bestuursleden. We constateerden dat 40 locaties niet voldoen aan de eis om voor iedereen die werkzaam is op de kinderopvanglocatie een actuele VOG te hebben.

Het aantal van 40 locaties dat niet voldoet, vraagt wel om nuance. Het is niet zo dat op deze locaties geen enkele medewerker een VOG heeft. Een locatie krijgt het oordeel Voldoet alleen als alle VOG's aanwezig en actueel zijn. Als 1 VOG op een locatie ontbreekt of niet actueel is, voldoet het kindercentrum niet aan de eisen en gaven we het oordeel Voldoet niet.

In vergelijking met de bestandsopname werd vaker het oordeel Voldoet gegeven (29 tegenover 16 in de bestandsopname). De stijging komt vooral door de kdv's. Als we de nieuwe locaties uitlichten, constateren we dat op 6 van de 11 beoordeelde nieuwe locaties de VOG's op orde zijn.

De VOG moet voor elke medewerker van een kindercentrum elke 2 jaar worden geactualiseerd. Op iets minder dan de helft (36 van de beoordeelde 74) van de locaties beschikken niet alle beroepskrachten over een actuele VOG. Op 1 locatie is deze eis niet beoordeeld. Op 3 locaties is niet voor iedereen een VOG, maar zijn de wel aanwezige VOG's actueel en daarom is deze eis door de toezichthouder als Voldoet beoordeeld. Dit verklaart het verschil in de tabel tussen 35 locaties (eerste eis) en 38 locaties (tweede eis). Op 5 nieuwe locaties zijn de VOG's niet of niet voor iedereen aanwezig of ze zijn niet actueel.

We constateren, net als tijdens de bestandsopname, dat kindercentra meer routine moeten ontwikkelen om tijdig de VOG aan te vragen bij het openbaar lichaam. Verder zien we dat de aanvraag van een VOG in de praktijk het sluitstuk is van de werving en selectieprocedure. Vaak is de nieuwe beroepskracht al werkzaam voordat de VOG wordt aangevraagd. Bovendien moet op Bonaire bij elke overstap naar een andere houder een nieuwe VOG aangevraagd worden, aangezien op de VOG de naam van de werkgever staat.

Op meer dan de helft van de locaties (43) worden de VOG's bewaard bij de administratie. Op 32 locaties is dit niet het geval.

Stabiliteit van de opvang voor kinderen

Belangrijkste uitkomsten Personeel en Groepen (EAPA2) – Stabiliteit van de opvang voor kinderen

- Op de meeste locaties vindt de opvang plaats in stamgroepen (63) en wordt er zoveel mogelijk gewerkt met vaste beroepskrachten (69). Dit is vergelijkbaar met de bestandsopname. Alle nieuwe locaties werken zoveel mogelijk met vaste beroepskrachten.
- Op meer dan de helft van de locaties voldoet de stamgroep aan de maximale grootte (57). In vergelijking met de bestandsopname zijn er meer locaties waar de maximale grootte van de stamgroep voldoet aan de eisen (bestandsopname 43, tussenmeting 51). De verbetering betreft vooral de kdv's. Bij 6 nieuwe locaties is dit op orde, bij 4 niet.
- Net als tijdens de bestandsopname beschikt een meerderheid van de stamgroepen tijdens de tussenmeting over een afzonderlijke vaste stamgroep ruimte (61).

Tabel 3.1d De oordelen op de eisen aan **Personeel en groepen (EAPA2) – Stabiliteit van de opvang voor kinderen**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N), 'Niet van toepassing' (X) en 'Niet beoordeeld' (NB)

	Totaal				Kdv				Bso			Goo
	V	N	X	NB	V	N	X	NB	V	N	X	X
1. De opvang vindt plaats in stamgroepen. Een kind wordt opgevangen in 1 stamgroep. De maximale grootte is afgestemd op de leeftijd van de kinderen in de stamgroep.	63	8	4	0	27	6	0	0	36	2	0	4
2. Er wordt per stamgroep zoveel mogelijk gewerkt met vaste beroepskrachten.	69	1	4	1	32	0	0	1	37	1	0	4
3. De maximale grootte van de stamgroep voldoet aan de eisen.	57	14	4	0	25	8	0	0	32	6	0	4
4. De exploitant deelt ouders en kind mee in welke stamgroep het kind zit en welke beroepskracht op welke dag bij de stamgroep hoort.	70	1	4	0	33	0	0	0	37	1	0	4
5. Er is geen kind dat langer dan 11 uur achtereenvolgens in een kindercentrum verblijft.	68	2	5	0	31	2	0	0	37	0	1	4
6. Elke stamgroep beschikt over een afzonderlijke vaste stamgroepruimte.	61	9	5	0	28	5	0	0	33	4	1	4
7. Een kind maakt per week gebruik van ten hoogste 2 verschillende stamgroepruimtes.	67	2	6	0	30	1	2	0	37	1	0	4

In Tabel 3.1d staan de oordelen op de eisen aan Personeel en groepen (EAPA2) – Stabiliteit van de opvang voor kinderen.

De kinderen in de dagopvang en de bso worden veelal opgevangen in 1 stamgroep (63 locaties). Op 69 locaties is er een vaste beroepskracht. Alle 10 beoordeelde nieuwe locaties voor dagopvang en bso werken zoveel mogelijk met vaste beroepskrachten.

De maximale grootte van de stamgroep voldoet op 57 locaties. In vergelijking met de bestandsopname doen kdv's het beter (van 16 naar 23 locaties die niet voldoen). Bij 14 locaties voldoet de maximale groepsgrootte niet aan de eisen uit de tabel van de eilandsverordening. Dit betekent dat de groepen op deze locaties (iets) te groot zijn. De stamgroepgrootte is bij 6 nieuwe locaties op orde en bij 4 niet.

Hoewel bij 61 locaties elke stamgroep over een afzonderlijke stamgroepruimte beschikt, geldt dit niet voor 5 kdv's en 4 bso's. Bij de kdv's gaat het bijvoorbeeld om het ontbreken van een speelruimte voor de kinderen tot 1,5 jaar. Bij de bso's gaat het bijvoorbeeld om het niet hebben van toegang tot de stamgroepruimte, omdat deze ruimte ook door de school wordt gebruikt. Op die momenten heeft de bso geen stamgroepruimte. Ook gaat het bijvoorbeeld om een locatie waar een verbouwing plaatsvond, waardoor stamgroepen werden samengevoegd.

Bijna alle onderzochte locaties (68) voldoen aan de eis dat geen kind langer dan 11 uur in het kindercentrum verblijft. Op de 2 locaties waar kinderen wel langer dan 11 uur op de dagopvang zijn, haalt een enkele ouder het kind veel te laat op (bijvoorbeeld 20.00 uur in plaats van uiterlijk 18.00 uur). De houders spreken de ouders hier op aan.

Aantal beroepskrachten

Belangrijkste uitkomsten Personeel en Groepen – Aantal beroepskrachten

- Er zijn 57 locaties waar het aantal beroepskrachten wordt afgestemd op het aantal aanwezige kinderen.
- De maximale stamgroepgrootte voldoet op 53 locaties. Dit is vergelijkbaar met de bestandsopname. Bij 5 nieuwe locaties is dit op orde, bij 4 niet.
- Op 33 locaties wordt geen rekening gehouden met de opleidingsfase van beroepskrachten in opleiding en stagiairs. In vergelijking met de bestandsopname is sprake van een achteruitgang (42 bestandsopname, 22 tussenmeting). Bij 4 van de 7 nieuwe locaties waar deze eis van toepassing was, voldoet dit niet.

Tabel 3.1e De oordelen op de eisen aan **Personeel en groepen (EAPA2) – Aantal beroepskrachten**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N), 'Niet van toepassing' (X) en 'Niet beoordeeld' (NB)

	Totaal				Kdv			Bso				Goo	
	V	N	X	NB	V	N	X	V	N	X	NB	V	X
1. Het aantal beroepskrachten wordt afgestemd op het aantal aanwezige kinderen in de stamgroep.	57	14	4	0	27	6	0	30	8	0	0	0	4
2. De verhouding tussen beroepskrachten en aantal kinderen is conform de tabel.	53	17	5	0	24	8	1	29	9	0	0	0	4
3. Bij 10 uur dagopvang, kunnen ten hoogste 3 uur per dag minder beroepskrachten worden ingezet.	30	2	43	0	28	2	3	2	0	36	0	0	4
4. Bij goo betreft het gelijktijdige opvang van ten hoogste 6 kinderen, waaronder de bloedverwant of aanverwant van de gastouder en waarbij maximaal 3 kinderen van 0 tot 1,5 jaar aanwezig zijn.	4	0	71	0	0	0	33	0	0	38	0	4	0
5. Bij de inzet van beroepskrachten in opleiding en stagiairs wordt rekening gehouden met de opleidingsfase waarin zij zich op dat moment bevinden.	25	33	17	0	10	15	8	15	18	5	0	0	4
6. De exploitant voldoet aan de voorwaarden over wanneer beroepskrachten in opleiding en stagiairs kunnen worden meegeteld bij de berekening.	19	27	28	1	5	14	14	12	13	12	1	2	2

In Tabel 3.1e staan de oordelen op de eisen aan Personeel en groepen (EAPA2) – Aantal beroepskrachten. We constateren dat het merendeel van de locaties voldoet aan de eisen omtrent het aantal beroepskrachten. Bij 57 locaties is het aantal beroepskrachten op orde. Dit is een verbetering ten opzichte van de bestandsopname. Bij 6 nieuwe locaties wordt het aantal beroepskrachten afgestemd op het aantal kinderen. Bij 4 nieuwe locaties is dit niet het geval.

Bij 53 locaties voldoet de beroepskracht-kindratio. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat beroepskrachten in opleiding meetellen, maar stagiairs niet. Stagiairs mogen niet zelfstandig voor de groep staan. De gastouders voldoen aan de eisen omtrent het aantal kinderen.

Op 25 van de 58 locaties waar sprake is van beroepskrachten in opleiding of stagiairs wordt rekening gehouden met de fase van de opleiding. Dit betekent onder andere dat zij in de eerste jaren van hun opleiding nog niet zonder begeleiding op een groep staan. Op 33 locaties voldoet dit niet. Op deze locaties staan beroepskrachten in opleiding en stagiairs wel zelfstandig op de groepen, terwijl zij daar nog niet voldoende voor zijn opgeleid. In vergelijking met de bestandsopname is sprake van een achteruitgang (42 bestandsopname, 22 tussenmeting). Bij 4 van de 7 nieuwe locaties waar sprake was van beroepskrachten in opleiding of stagiaires wordt geen rekening gehouden met de opleidingsfase waarin zij zich bevinden.

3.1.3 Accommodatie (EAPA3)

De standaard Accommodatie bestaat uit de eisen voor binnen- en buitenruimtes.

Belangrijkste uitkomsten Accommodatie (EAPA3)

- Meer dan de helft van de locaties (49) heeft een veilige, toegankelijke en passend ingerichte binnen- en buitenruimte. Dit is een verbetering (bestandsopname 30, tussenmeting 41).
- Op 36 locaties is de binnenruimte per kind minder dan 3 l vierkante meters en dat geldt ook voor de buitenruimte op 35 locaties. Er zijn teveel kinderen voor het aantal beschikbare vierkante meters op de locaties.
- De 4 gastouders hebben voldoende speel- en slaapruijnte voor de kinderen en ook voldoende buitenspeelmogelijkheden, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de opgevangen kinderen.
- Van de 10 nieuwe dagopvang- en bso-locaties hebben er 4 te weinig vierkante meters binnenspeelruimte en 5 te weinig (overdekte, schaduwrijke) buitenspeelruimte.

Tabel 3.1f De oordelen op de eisen aan **Accommodatie (EAPA3) – Eisen aan ruimtes**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N), 'Niet van toepassing' (X) en 'Niet beoordeeld' (NB)

	Totaal				Kdv			Bso				Goo	
	V	N	X	NB	V	N	X	V	N	X	NB	V	X
1. De binnen- en buitenruimtes zijn veilig, toegankelijk en passend ingericht in overeenstemming met het aantal en de leeftijd van de kinderen.	49	26	0	0	22	11	0	23	15	0	0	4	0
2. Er is minstens 3 vierkante meter binnenspeelruimte per kind aanwezig.	35	36	4	0	19	14	0	16	22	0	0	0	4
3. Er is minstens 3 vierkante meter gedeeltelijk overdekte of schaduwrijke buitenspeelruimte per kind aanwezig.	36	35	4	0	17	16	0	19	19	0	0	0	4
4. Een kindercentrum beschikt voor kinderen tot 1,5 jaar over een afzonderlijke slaapruijnte (alleen kdv).	20	3	52	0	20	3	10	0	0	38	0	0	4
5. Alle ruimtes dienen voor een gezond binnenmilieu te zijn voorzien van goede ventilatie.	66	7	0	2	28	5	0	34	2	0	2	4	0
6. Een goo beschikt over voldoende speel- en slaapruijnte voor kinderen, waaronder begrepen een	4	0	71	0	0	0	33	0	0	38	0	4	0

voor kinderen tot de leeftijd van 1,5 jaar op het aantal kinderen afgestemde afzonderlijke slaapruijnte. Art. 20, lid 8.													
7. Een goo beschikt over voldoende buitenspeelmogelijkheden, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen. Art. 20, lid 9.	4	0	71	0	0	0	33	0	0	38	0	4	0

In Tabel 3.1f staan de oordelen op de eisen aan Accommodatie (EAPA3) – Eisen aan ruimtes. De binnen- en buitenruimtes op 49 locaties voldoen wat betreft een veilige, toegankelijke en passende inrichting. Dit is een verbetering ten opzichte van de bestandsopname (bestandsopname 30, tussenmeting 41). Met name de kdv's verbeterden dit. In totaal voldoen 26 locaties niet aan de gestelde eisen. In totaal voldoen 8 van de 11 beoordeelde nieuwe locaties.

Bij het beoordelen van de binnen- en buitenruimtes kijken we bijvoorbeeld of er geen gevaarlijke objecten zijn waaraan kinderen zich kunnen bezeren, of stopcontacten zijn afgedekt, of de slaapruijnte van de baby's aan de eisen voldoet en of er wordt gewerkt met een schoonmaakschema. Op enkele locaties zijn de ruimtes erg vies of stoffig en wordt niet goed schoongemaakt. Dit kan een risico zijn voor de gezondheid van de kinderen en de beroepskrachten. Daarom maken we op deze locaties afspraken met de houder. Hierbij geldt een korte hersteltermijn.

Aan de eisen van 3 vierkante meter binnen- en buitenruimte per kind wordt op ongeveer de helft van de locaties niet voldaan. Vooral bij kindercentra in woon- en huurhuizen, kan vaak niet aan deze eis worden voldaan. Van de 10 nieuwe dagopvang- en bso-locaties, hebben 4 locaties te weinig vierkante meters binnenspeelruimte voor het aantal kinderen en 5 locaties hebben te weinig (overdekte, schaduwrijke) buitenspeelruimte voor het aantal kinderen.

Als ruimtes in een huis of gebouw worden opgeteld, voldoet soms het aantal vierkante meters in relatie tot het aantal aanwezige kinderen. Wat echter knelt is de eis van een afzonderlijke ruimte voor een stamgroep. Hoogstens de 'woonkamer' voldoet op dit soort locaties aan de norm. Om andere ruimtes geschikt te maken, zijn er vaak ingrijpende en kostbare aanpassingen nodig. Dat zijn investeringen die houders vaak niet kunnen opbrengen. Bovendien mogen houders in huurhuizen van hun huurbaas meestal niet verbouwen. Het aantal vierkante meters binnenruimte wordt ook beoordeeld als Voldoet niet als er geen plattegrond aanwezig is. Daardoor kunnen we niet vaststellen wat de werkelijke oppervlakte is, ook als die op het oog voldoende lijkt. Dit is bij enkele locaties het geval.

Het probleem van gebrek aan ruimte bij huizen zien we ook terug in de buitenruimte. Die is vaak beperkt en lang niet altijd voorzien van een overkapping of speeltoestellen en daarom is er niet altijd schaduw of een speelmogelijkheid. Bij 35 locaties voldoet de buitenruimte niet aan eisen. Veel kindercentra voldoen niet, omdat zij geen plattegrond van het buitenterrein hebben.

Op 3 kdv's voldoet de afzonderlijke slaapruijnte voor kinderen tot 1,5 jaar niet aan de gestelde eisen. Er is geen aparte slaapruijnte of de slaapruijnte heeft een doorgang naar andere ruimtes. Wel is op bijna alle locaties (66) de ventilatie op orde. Daar waar dit niet zo is (7 locaties), vraagt dit op korte termijn verbetering. We maakten op deze locaties herstelafspraken met de houder met een korte looptijd.

De 4 gastouders voldoen bij deze standaard aan alle eisen die van toepassing zijn op de goo.

3.2 Kinderopvangproces (KP)

In de volgende subparagrafen beschrijven we de oordelen per standaard uit het kwaliteitsgebied Kinderopvangproces (KP):

- Aanbod (KP1)
- Zicht op ontwikkeling (KP2)
- Pedagogisch-educatief handelen (KP3)
- Samenwerking (KP4).

3.2.1 Aanbod (KP1)

De kern van de standaard Aanbod is dat het aanbod de kinderen voorbereidt op de basisschool en de samenleving. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- het programma dat wordt gebruikt om de kinderen spelenderwijs uit te dagen in de ontwikkeling van hun motorische, cognitieve, sociale en creatieve vaardigheden
- een aanbod dat rekening houdt met de thuistaal van de kinderen
- een activiteitenprogramma waaraan doelgericht wordt gewerkt
- een dagritme
- inrichting van de ruimtes en spelmaterialen die aansluiten aan bij de ontwikkeling van de kinderen.

Belangrijkste uitkomsten Aanbod (KP1)

- Op 42 locaties voor dagopvang, bso en goo is het aanbod beoordeeld als Voldoende.
- In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering. Bij de 64 locaties die we voor de tweede keer onderzochten is het aantal locaties met het oordeel Voldoende toegenomen van 28 naar 35. Deze stijging is vooral afkomstig van de dagopvang (van 9 naar 14).
- Bij 1 goo is het aanbod Goed.
- Van de 11 nieuwe locaties waar we het aanbod beoordeelden, kregen 7 locaties een Voldoende en 1 een Goed.

Tabel 3.2a De oordelen bij de standaard **Aanbod** (KP1) totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter' en 'Goed'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	42	18	23	1
Kan beter	32	15	15	2
Goed	1	0	0	1

In Tabel 3.2a staan de oordelen bij de standaard Aanbod. Op 42 locaties voor dagopvang, bso en goo is het aanbod beoordeeld als Voldoende. In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering. Van de 11 nieuwe locaties waar we het aanbod beoordeelden, kregen 7 locaties een Voldoende en 1 een Goed.

Vanwege het verschil tussen de inhoud van de standaard Aanbod bij de dagopvang, de bso en de goo maken we hieronder een onderscheid in de toelichting.

Toelichting kdv

Op 18 kdv's beoordeelden we het Aanbod als Voldoende. Op een deel werken de beroepskrachten met een duidelijk dagritme voor de kinderen. Ook maken zij gebruik van een (integraal) aanbod op de verschillende ontwikkelingsgebieden (cognitie, sociaal-emotioneel, motoriek en creativiteit) van de kinderen. In vergelijking met de bestandsopname zien we dat er steeds vaker met een voorschools programma wordt gewerkt en dat er vaker een doelgericht aanbod is.

Vaak werken de beroepskrachten vanuit jaarplanningen, waarbij thema's het uitgangspunt vormen. Vervolgens maken zij maand- of weekplanningen met activiteiten. We constateren dat er een verbinding wordt gelegd met doelen van het aanbod op de 4 ontwikkelingsgebieden.

De kinderen in de dagopvang zijn gebaat bij een taalrijke leeromgeving, helemaal omdat er op de eilanden meerdere talen worden gesproken. Daarom is een goed taalprogramma met plaats voor de ontwikkeling van de woordenschat en spreek- en luistervaardigheid van belang. Op de locaties is veelal sprake van meertaligheid, waarbij het Papiaments (Bonaire) en Engels (Sint Eustatius en Saba) het meest gesproken worden en vervolgens Nederlands en Spaans. Vaak sluiten de beroepskrachten aan op de thuistaal van de kinderen. Wat echter op een deel van de locaties beter kan, is een vooraf gepland en beredeneerd aanbod van de verschillende talen.

We zien dat een deel van de locaties de inrichting van de ruimtes aanpaste en dat zij meer spel- en ontwikkelingsmateriaal aanschafte. Zo richtte een deel van de locaties verschillende hoeken in (een huishoek, leeshoek, knutselhoek, bouwhoek of speelhoek) waarin de kinderen kunnen ontdekken. Andere locaties kunnen op dit gebied nog verbeteren. We zien ook dat de beroepskrachten zelf materialen ontwikkelen die passen bij het thema.

Op de locaties waar het aanbod als Kan beter is beoordeeld, wordt vaak niet gewerkt met doelen of vinden geen activiteiten plaats die zijn afgestemd op de verschillende niveaus en leeftijden van de kinderen. Ook is er in het aanbod op sommige locaties geen sprake van een oplopende moeilijkheidsgraad. Tot slot zien we op sommige locaties een tekort aan spel- en ontwikkelingsmateriaal, zowel in de binnen- als buitenruimte. Als er met thema's wordt gewerkt, verwachten we dat we dit meer terugzien in bijvoorbeeld de activiteiten, de ruimtes, de boekjes en de werkjes van de kinderen, zodat het thema meer gaat leven. Soms waren er tijdens

een thema-activiteit te weinig materialen beschikbaar, waardoor het doel niet goed bereikt werd.

Tekst uit een locatierapport dagopvang waarin Aanbod als Voldoende is beoordeeld:

Ten opzichte van het vorige onderzoek in 2021 zien we hier de grootste verbetering. De dagelijkse activiteitenplanningen zijn nu voorzien van ontwikkelingsgerichte doelen, we konden daardoor nagaan of alle ontwikkelingsgebieden voldoende aan bod komen. Daarnaast was er een jaar geleden weinig ontwikkelingsgericht en aantrekkelijk speel- en leermateriaal aanwezig. Daarin is geïnvesteerd. We zien uitnodigende en rijk ingerichte hoeken (een huishoek, leeshoek, constructiehoek en kunsthoek) en ook voor de baby's is er voldoende materiaal beschikbaar. Het aanbod is nu meer gericht op bewegend spelen en leren, waar kinderen vorig jaar nog lang in hun stoel zaten.

Toelichting bso

23 locaties voor bso krijgen een Voldoende voor de standaard Aanbod. Die locaties bieden een aanbod dat de kinderen ondersteunt in hun brede ontwikkeling.

Bij de locaties voor bso zien we een afwisselend aanbod van huiswerk maken, vrij spel en andere activiteiten. Net als tijdens de bestandsopname zagen we dat de kinderen, meestal aan het begin van de middag, gelegenheid krijgen voor het maken van huiswerk. Soms verzorgt een onderwijsassistent van de school dit, maar veelal proberen beroepskrachten de kinderen zelf te ondersteunen. Van het daadwerkelijk begeleiden, verbreden of verdiepen van de lesstof is in beperkte mate sprake.

We krijgen de indruk dat, in vergelijking met de bestandsopname, de tijd om huiswerk te maken op verschillende locaties is ingekort, waardoor er meer ruimte ontstaat voor andere activiteiten. Ook zagen we dat de beroepskrachten soms zelf 'huiswerk' samenstellen voor kinderen. Met als doel om de ontwikkeling van de kinderen op het gebied van taal en rekenen te stimuleren en tegelijkertijd de kinderen bezig te houden die geen huiswerk hebben van de basisschool.

Op een aantal locaties wordt inmiddels gewerkt met een doelgericht programma met aantrekkelijke activiteiten op de verschillende ontwikkelingsgebieden. Denk aan activiteiten op de locaties zelf, zoals sport en bewegen. Ook zijn er activiteiten op het eiland, al dan niet gegeven door externe aanbieders. Soms zijn er uitstapjes, veelal passend bij een thema.

De beroepskrachten kiezen per thema passende activiteiten, afgestemd op de verschillende leeftijden van de kinderen. Op een enkele locatie kan de inrichting van de binnen- of buitenruimte verbeterd worden. Soms zien we het thema nauwelijks terugkomen in de binnen- en buitenruimtes. Ook zijn sommige ruimtes vrij kaal en sober ingericht. Kinderen hebben dan te weinig mogelijkheden om nieuwe dingen te leren en te ontdekken. Als kinderen meerdere dagen per week op de bso zijn, verwachten we meer variatie.

Tekst uit een locatierapport bso waarin Aanbod als Voldoende is beoordeeld:

Er is voor beide groepen een vaste weekplanning aanwezig met activiteiten als sport en bewegen, koken en bakken, theater en drama, muziek, en wetenschap en techniek. Verschillende activiteiten worden wekelijks door externe leraren gegeven. In de activiteiten komen de verschillende ontwikkelingsgebieden van de kinderen aan de orde. Daarnaast is er veel aandacht voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

Toelichting goo

Op 2 locaties voor goo beoordelen we het Aanbod als Voldoende, op 1 locatie als Kan beter en op 1 locatie als Goed. We zagen bij de gastouders waar het aanbod op orde is, dat er een vast dagritme is en ook een gevarieerd activiteitenprogramma waarmee de kinderen spelenderwijs worden uitgedaagd. De mate waarin er voldoende materialen voor de kinderen zijn om mee te spelen, verschilt. Daar waar het aanbod als Goed is beoordeeld, wordt goed rekening gehouden met de kindpopulatie. Zowel het aanbod als de inrichting zijn hierop afgestemd.

Tekst uit het locatierapport goo waarin Aanbod als Goed is beoordeeld:

De ruimte is door de gastouder passend en rijk ingericht, zonder dat er sprake is van overprikkeling. (...) Er zijn hoeken ingericht waar kinderen zich in terug kunnen trekken maar ook uitnodigende hoeken waar kinderen in kunnen spelen. En er is een 'denkstoel' waar kinderen op gaan zitten als ze eerst even ergens over na moeten denken. Er zijn veel (voorlees)boeken en ontwikkelingsmaterialen beschikbaar. Letters, cijfers, kleuren, vormen en dagen van de week hangen op de muur. Met een bijpassend liedje besteedt de gastouder hier dagelijks aandacht aan.

3.2.2 Zicht op ontwikkeling (KP2)

De kern van de standaard Zicht op ontwikkeling is dat het kindercentrum de ontwikkeling van de kinderen volgt, en waar nodig passende begeleiding en extra ondersteuning biedt. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- het verzamelen van informatie over de ontwikkeling van elk kind op de verschillende ontwikkelingsgebieden (gestandaardiseerd observatie-instrument)
- het signaleren en analyseren van bijzonderheden of belemmeringen in de ontwikkeling van het kind
- het verwijzen van ouders naar passende instanties voor verdere ondersteuning.

Belangrijkste uitkomsten Zicht op ontwikkeling (KP2)

- Op 60 locaties voor dagopvang, bso en goo is Zicht op ontwikkeling beoordeeld als Kan beter.
- De uitkomsten zijn vergelijkbaar met de bestandsopname.
- Op 2 locaties beoordeelden we Zicht op ontwikkeling als Goed.
- Van de 11 nieuwe locaties waar we het aanbod beoordeelden, kregen 6 locaties het oordeel Kan beter, 4 locaties kregen het oordeel Voldoende en op 1 locatie beoordeelden we Zicht op ontwikkeling als Goed.

Tabel 3.2b De oordelen bij de standaard **Zicht op ontwikkeling** (KP2) totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter', 'Goed' en 'Niet beoordeeld'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	12	3	9	0
Kan beter	60	29	29	2
Goed	2	1	0	1
Niet beoordeeld	1	0	0	1

In Tabel 3.2b staan de oordelen bij de standaard Zicht op ontwikkeling (KP2). Zowel bij de kdv's als de locaties voor bso beoordelen we de standaard Zicht op ontwikkeling in de meeste gevallen als Kan beter. 29 van de 33 kdv's, 29 van de 38 bso's en 2 goo's voldoen nog niet aan deze standaard. We beoordeelden de standaard op 2 locaties als Goed. Van de 11 nieuwe locaties kregen 6 het oordeel Kan beter, 4 kregen het oordeel Voldoende en op 1 locatie waardeerden we Zicht op ontwikkeling als Goed.

Op het merendeel van de locaties vindt een intake plaats met de ouders. De leiding spreekt dan onder andere met de ouders over de ontwikkeling van een kind. Een volgende stap kan zijn om deze informatie vast te leggen, zodat ook de beroepskrachten zicht krijgen op de beginsituatie van een kind.

Net als tijdens de bestandsopname is de standaard Zicht op ontwikkeling op een minderheid van de locaties van voldoende niveau. Zowel op de kdv's als bij de bso wordt nauwelijks gewerkt met een observatie-instrument. Bij de babygroepen worden nauwelijks observatie-instrumenten gebruikt. Daar waar er wordt gewerkt met een (voorschools) programma, gebruiken de beroepskrachten soms het bijbehorende observatie-instrument en soms een ander observatie-instrument. Als er observaties plaatsvinden, dan gebeurt dit niet altijd systematisch. En als er wel systematisch wordt geobserveerd, dan leidt dit vaak niet tot een analyse van problemen of concrete acties in het handelen van de beroepskrachten. Hierdoor worden kinderen te weinig doelgericht begeleid of doorgestuurd naar externe zorg.

Wel horen op de locaties dat ook bij de buitenschoolse opvang steeds vaker wordt nagedacht over het werken met een observatie-instrument waarmee de ontwikkeling van de kinderen in beeld wordt gebracht. Zo krijgen de kinderen op meerdere locaties al wel een portfoliomap mee naar huis, met daarin onder andere de werkjes.

Daar waar we standaard Zicht op ontwikkeling als Goed beoordelen, vinden continu observaties plaats en wordt een uitgebreid kindvolgsysteem ingevuld. Op basis van de observaties passen de beroepskrachten het aanbod en de begeleiding aan, zodat kinderen actief gestimuleerd worden in hun ontwikkeling. Ook evalueren zij de

uitkomsten van de observaties en van de ingezette extra hulp en bespreken die vervolgens met de ouders.

Tekst uit een locatierapport bso waarin Zicht op ontwikkeling als Kan beter is beoordeeld.

De directeur van de locatie laat ons tijdens het onderzoek verschillende formats zien die misschien gebruikt gaan worden om de ontwikkeling van kinderen structureel te volgen, maar het is nog niet duidelijk welk instrument gekozen wordt. De pedagogisch medewerkers hebben wel de beschikking over een app waarin allerlei gegevens over een kind geregistreerd kunnen worden. Uit de notities in de app die we zagen, blijkt dat het gericht observeren en registreren (nog) niet aan de orde is. Door het ontbreken van observaties is er geen duidelijk zicht op de ontwikkeling van de kinderen en is er van planmatige begeleiding nog geen sprake.

3.2.3

Pedagogisch-educatief handelen (KP3)

De kern van de standaard Pedagogisch-educatief handelen (KP3) is dat de beroepskrachten de kinderen in staat stellen om spelend te leren en zich te ontwikkelen. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- Beroepskrachten dagen de kinderen spelenderwijs uit in de ontwikkeling van hun motorische, cognitieve en creatieve vaardigheden.
- Beroepskrachten houden rekening met het niveau van het kind en stemmen hun keuzes af op het ontwikkelingsniveau.
- Beroepskrachten stimuleren de zelfstandigheid van de kinderen, begeleiden hen in interacties en zijn actief en betrokken.

Belangrijkste uitkomsten Pedagogisch-educatief handelen (KP3)

- Op 39 locaties voor dagopvang, bso en goo beoordeelden we het pedagogisch-educatief handelen als Kan beter.
- De uitkomsten zijn vergelijkbaar met de bestandsopname.
- Op 1 locatie beoordeelden we het pedagogisch-educatief handelen als Goed.
- Van de 11 nieuwe locaties waar we het aanbod beoordeelden, kregen 7 locaties een Voldoende en 1 een Goed.

Tabel 3.2c De oordelen bij de standaard **Pedagogisch-educatief handelen** (KP3) totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter' en 'Goed'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	35	15	19	1
Kan beter	39	18	19	2
Goed	1	0	0	1

In Tabel 3.2c staan de oordelen bij de standaard Pedagogisch-educatief handelen (KP3). Op 39 locaties beoordeelden we het pedagogisch-educatief handelen als Kan beter. Het pedagogisch-educatief handelen is bij 18 van de 33 kdv's als Kan beter beoordeeld. Dit geldt ook voor 19 van de 38 locaties voor bso en voor 2 van de 4 locaties voor goo. Van de 11 nieuwe locaties kregen 7 locaties een Voldoende en 1 een Goed.

Tijdens onze observaties zagen we dat de beroepskrachten op een positieve en betrokken manier met de kinderen omgaan. De kinderen worden respectvol benaderd. De beroepskrachten gaan op een liefdevolle en zorgzame manier met de baby's om. De beroepskrachten bevorderen de zelfstandigheid van kinderen, bijvoorbeeld door de kinderen zelf te laten kiezen wat ze willen doen. Dit vergroot ook de betrokkenheid van de kinderen bij het spel.

Andere onderdelen binnen het pedagogisch-educatief handelen van de beroepskrachten vinden we wisselend van kwaliteit. Het gaat hierbij onder andere om het gericht en spelenderwijs stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen en het stapsgewijs voordoen wat de bedoeling is. Binnen de groepen zien we bijvoorbeeld regelmatig dat de taalactiviteiten voor alle kinderen van gelijk niveau zijn, terwijl het taalniveau van de kinderen (in het Nederlands of het Papiaments) wel degelijk verschilt.

Over het algemeen zien we dat waar het pedagogisch-educatief handelen verbetering behoeft, er nog weinig sprake is van afstemming op verschillen tussen kinderen. Dat houdt mogelijk verband met de standaard Zicht op ontwikkeling (KP2). De beroepskrachten kunnen de kinderen bij de activiteiten soms beter verdelen in kleine groepjes of 1-op-1 begeleiding bieden. Nu is het niveau van de activiteiten voor alle kinderen gelijk, terwijl er kinderen zijn die meer kunnen en kinderen die extra begeleiding nodig hebben. Bij de babygroepen kunnen de beroepskrachten, ook tijdens de verzorgingsmomenten, de baby's meer stimuleren in hun ontwikkeling. Onder andere door te praten, liedjes te zingen en passende (spel)materialen te bieden.

Ook zagen we op de locaties waar de standaard als Kan beter is beoordeeld dat de beroepskrachten weinig meespelen met de kinderen. Voordoen wat de bedoeling is en een actieve begeleiding van het spel ontbreken. Net als tijdens de bestandsopname is er winst te behalen in de interactie tussen de beroepskrachten en de kinderen, en in het stimuleren van de interactie tussen kinderen onderling. We verwachten dat de beroepskrachten veel taal gebruiken en de kinderen de hele dag nieuwe dingen en nieuwe woorden leren. Bij de bso is het actief betrekken van de kinderen bij zowel het huiswerk als de activiteiten een punt van aandacht.

Soms was het te onrustig in een groep. De regels en grenzen waren dan voor kinderen niet helder en er werd door beroepskrachten met luide stem met de kinderen gecommuniceerd. Op sommige locaties hadden de beroepskrachten meer aandacht voor het bestraffen van ongewenst gedrag dan voor het geven van positieve feedback. Indien hiervan sprake was, benoemden we deze punten in het eindgesprek met de houder en namen dit ook op in het locatierapport. Waar mogelijk, adviseerden we de houder om de hulp van een pedagogisch coach in te schakelen om dit te verbeteren.

We beoordeelden het pedagogisch-educatief handelen op 1 locatie als Goed. Daar zagen we dat er sprake is van een prettig, veilig en gestructureerd pedagogisch klimaat. De beroepskrachten gaan op een rustige, respectvolle en sensitieve manier met de kinderen om. De autonomie en zelfstandigheid van de kinderen wordt gestimuleerd. Het handelen van de beroepskrachten is afgestemd op de behoeftes van de kinderen. Het ene kind krijgt meer uitdaging, terwijl een ander kind meer moet herhalen. Communicatie met de kinderen vindt plaats op ooghoogte. De taalontwikkeling wordt gedurende de hele dag gestimuleerd. Kinderen krijgen veel gelegenheid om te praten, er worden liedjes gezongen en er wordt voorgelezen.

Tekst uit het locatierapport waarin Pedagogisch en educatief handelen als Kan beter is beoordeeld.

Tijdens het onderzoek observeerden we het pedagogisch-educatief handelen van beide pedagogisch medewerkers. We zien ten opzichte van het vorige onderzoek een lichte verbetering. Bij het kdv zagen we bijvoorbeeld dat de pedagogisch medewerker zelf ook meespeelt in de verschillende hoeken. Bij de bso doet de pedagogisch medewerker voor wat de bedoeling is en helpt ze kinderen bij de opdrachten. We vinden dat de sfeer meestal prettig is. De sfeer is wel een aandachtspunt, omdat er bij het kdv regelmatig 'ruziepjes' zijn tussen kinderen. De kinderen hebben behoefte aan heldere regels.

Sommige kinderen zitten lang in hun kinderstoel of wipstoeltje. Zij worden te weinig betrokken bij de activiteiten en krijgen te weinig spelmaterialen aangeboden om nieuwe dingen te leren. We zien nog niet dat er rekening wordt gehouden met de ontwikkelacterstanden van sommige kinderen. Ook bij de bso zien we dat het afstemmen op verschillen (leeftijden en niveaus in ontwikkeling) een aandachtspunt is.

3.2.4

Samenwerking (KP4)

De kern van de standaard Samenwerking (KP4) is dat het kindercentrum samenwerkt met relevante partners om de kinderopvang voor haar kinderen vorm te geven. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- de samenwerking met de ouders, die kinderen ook thuis kunnen stimuleren in hun ontwikkeling
- de samenwerking met de basisscholen en de bso.

Belangrijkste uitkomsten Samenwerking (KP4)

- Op 56 locaties voor dagopvang, bso en goo is Samenwerking beoordeeld als Voldoende.
- In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering. Bij de 64 locaties die we voor de tweede keer onderzochten is het aantal locaties met het oordeel Voldoende toegenomen van 35 naar 46. Deze stijging is vooral afkomstig van dagopvang (stijging van 13 naar 20).
- Op 1 locatie beoordeelden we de Samenwerking als Goed.
- Van de 11 nieuwe locaties kregen 10 een Voldoende en 1 een Kan beter.

Tabel 3.2d De oordelen bij de standaard **Samenwerking** (KP4) totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter' en 'Niet beoordeeld'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	56	25	30	1
Kan beter	17	7	8	2
Goed	1	1	0	0
Niet beoordeeld	1	0	0	1

In Tabel 3.2d staan de oordelen bij de standaard Samenwerking. In totaal beoordeelden we de samenwerking op 56 van de 75 locaties als Voldoende. Deze standaard in het kwaliteitsgebied Kinderopvangproces lijkt daarmee het best ontwikkeld. Bij 30 van de 38 locaties voor bso beoordeelden we de standaard Samenwerking als Voldoende; dit geldt voor 25 van de 32 kdv's en voor 1 van de 4 goo's. We beoordeelden de samenwerking op 1 locatie als Goed. Van de 11 nieuwe

locaties waar we de standaard Samenwerking beoordeelden, kregen 10 locaties een Voldoende en 1 een Kan beter.

Bij de standaard Samenwerking maken we een onderscheid tussen de samenwerking met ouders en de samenwerking met andere partijen, waaronder de basisscholen.

Er zijn vaak prettige contacten met de ouders. Een deel van de beroepskrachten benut de breng- en haalmomenten van de kinderen om even contact te hebben. Eventuele bijzonderheden worden uitgewisseld. Daarnaast krijgen ouders informatie over activiteiten, ontwikkelingen of praktische zaken via bijvoorbeeld nieuwsbrieven of een WhatsAppgroep. Een deel van de locaties organiseert informatieavonden, themabijeenkomsten of oudergesprekken (10-minutengesprekken) over de ontwikkeling van een kind.

Wat nog te weinig gebeurt, is het stimuleren van de ouders om thuis de ontwikkeling van hun kind te ondersteunen. Slechts een enkele kdv activeert ouders om hun kinderen voor te lezen, of activiteiten te doen die passen bij het thema. Dit kan bijvoorbeeld door een themabrief mee te geven waarop activiteiten staan, maar ook woordjes in het Nederlands, Papiaments of Engels. We horen wel steeds vaker terug dat de beroepskrachten ouders tips geven over opvoeding of gezonde voeding, waarmee er voor een kind een logische aansluiting is tussen hoe dit thuis gaat en op de kinderopvang.

Om de samenwerking van een kdv met de basisschool in beeld te krijgen, gaan we onder andere na of de informatie over de ontwikkeling van een kind wordt overgedragen. Er wordt steeds vaker gewerkt met een overdrachtsformulier. Er is alleen — net als tijdens de bestandsopname — niet of nauwelijks sprake van een warme overdracht naar basisscholen. We verwachten dat in het belang van de kinderen in ieder geval een overdracht plaatsvindt als een kind 4 jaar wordt. Daar spelen ook de basisscholen op de eilanden een rol in. Het is nog niet vanzelfsprekend om goede contacten te onderhouden met de basisscholen en het aanbod en de aanpak af te stemmen in het belang van een ononderbroken ontwikkeling van de kinderen. Bij de bso betekent dit bijvoorbeeld dat er niet altijd contact is over het huiswerk dat de basisschool meegeeft en op de bso wordt gemaakt. Contacten met de scholen verlopen vaak via het kind of via de ouders.

In positieve zin valt op dat ouders en beroepskrachten tevreden zijn over de samenwerking met BES(t) 4 kids. Daarnaast maken de beroepskrachten gebruik van scholingsprogramma's van BES(t) 4 kids dat door verschillende partijen op de 3 eilanden wordt uitgevoerd. Ook zijn er verschillende contacten met andere externe partners, zoals pedagogisch coaches, externe zorgaanbieders en partners uit Nederland waarmee wordt samengewerkt in het kader van twinning.

Op de locatie waar we de standaard Samenwerking als Goed beoordeelden, vindt intensieve samenwerking plaats met de ouders en de basisschool. Ouders worden onder meer aangemoedigd om thuis activiteiten te doen met hun kind. Daarnaast zijn er bijeenkomsten voor ouders waarin de beroepskrachten over de opvoeding en het belang van bijvoorbeeld een dagritme met de ouders in gesprek gaan. Voordat een kind naar de basisschool gaat, spreken de pedagogisch medewerkers meerdere keren per jaar met de leraren van groep 1 van de basisschool om voor het kind een soepele overgang te realiseren. Bovendien vindt er een warme overdracht plaats naar de basisschool.

Tekst uit het locatierapport waarin Samenwerking als Voldoende is beoordeeld.

Evenals tijdens het vorige onderzoek is duidelijk dat de locatie voldoende samenwerkt met ouders. Dit zien we tijdens de inloop bij de dagopvang, waarbij even wat informatie uitgewisseld wordt, maar ook krijgen ouders informatie via een app over praktische zaken en over leuke gebeurtenissen op een dag. Positief is dat de ouders van de peuters 'huiswerk' mee krijgen: woordjes die tijdens het thema aan bod komen en die ouders thuis met hun kinderen kunnen herhalen en werkbladen om thuis met hun kind te doen. Hiermee vergroot de opvang de betrokkenheid van de ouders en stimuleren zij dat ouders ook thuis de ontwikkeling van hun kind(eren) ondersteunen en stimuleren.

3.3 Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK)

In de volgende subparagrafen beschrijven we de standaarden uit dit kwaliteitsgebied:

- Veiligheid en gezondheid (VK1)
- Pedagogisch klimaat (VK2).

3.3.1 Veiligheid en gezondheid (VK1)

De standaard Veiligheid en gezondheid bestaat uit het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling, voeding en veiligheid, en gezondheid.

Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling

Belangrijkste uitkomsten Veiligheid en gezondheid (VK1) – Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling

- 45 locaties hebben geen stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM). In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een achteruitgang (bestandsopname 32, tussenmeting 22). Dit is met name toe te schrijven aan de bso.
- Er is op de meeste locaties (49) geen afwegingskader. In vergelijking met de bestandsopname namen meer locaties niet alle stappen in het stappenplan op en is dus sprake van een achteruitgang (bestandsopname 29, tussenmeting 15).
- Van de 11 nieuwe locaties hebben er 8 bovenstaande eisen op orde.

Tabel 3.3a De oordelen op de eisen aan **Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N), 'Niet van toepassing' (X) en 'Niet beoordeeld' (NB)

	Totaal				Kdv			Bso				Goo		
	V	N	X	NB	V	N	X	V	N	X	NB	V	N	X
1. De exploitant stelt het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling vast zoals gehanteerd door het openbaar lichaam. Het stappenplan omvat	30	45	0	0	15	18	0	14	24	0	0	1	3	0

een omschrijving van de stappen voor het omgaan met signalen.															
2. Aanvullend aan het stappenplan kan de exploitant de volgende elementen vaststellen: a. een afwegingskader; b. een toedeling van verantwoordelijkheden aan de diverse personeelsleden; c. specifieke aandacht voor bijzondere vormen van geweld; d. specifieke aandacht voor het omgaan met vertrouwelijke gegevens.	23	49	1	2	11	22	0	11	25	0	2	1	2	1	
3. Het stappenplan bevat de volgende stappen: a. signalen zo feitelijk mogelijk in kaart brengen; b. advies vragen aan een collega en/of coördinator; c. gesprek met de ouders en, indien mogelijk, het kind; d. wegen van aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling; e. beslissen: hulp organiseren en/of melden bij de coördinator meldingen.	34	38	3	0	16	16	1	17	20	1	0	1	2	1	

In Tabel 3.3a staan de oordelen op de eisen aan Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Uit de tabel blijkt dat minder dan de helft van de locaties (30 van de 75) een stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling heeft. Ook de inhoud van het stappenplan vraagt in veel gevallen verbetering. Meer dan de helft van alle locaties (49 van de 73 beoordeelde locaties) heeft hierin nog geen elementen toegevoegd, zoals het afwegingskader, of heeft nog niet alle stappen opgenomen (38 van de 72).

Voeding

Belangrijkste uitkomsten Veiligheid en gezondheid (VK1) – Voeding

- Op de meeste locaties (54) zorgt de houder voor gezonde en gevarieerde voeding. Op 19 locaties is dit echter niet het geval. Bij de bso is dit vergelijkbaar met de bestandsopname, maar bij de kdv's is sprake van achteruitgang (bestandsopname 27, tussenmeting 21).
- 8 van de 11 nieuwe locaties bieden de kinderen gezonde voeding.

Tabel 3.3b De oordelen op de eisen aan **Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Voeding**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N) en 'Niet van toepassing' (X)

	Totaal			Kdv			Bso		Goo	
	V	N	X	V	N	X	V	N	V	N
1. De exploitant draagt zorg voor (gezonde) voeding.	54	19	2	25	6	2	26	12	3	1

In Tabel 3.3b staat het oordeel over de eis aan Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Voeding. We constateren dat de meeste locaties voldoen aan de eis omtrent (gezonde) voeding. In totaal voldoen 54 van de 73 locaties waar deze eis van toepassing was. Het gaat daarbij niet alleen om het hebben van een gevarieerd weekmenu op papier, maar ook om wat er daadwerkelijk wordt geserveerd. Op de locaties is altijd drinkwater beschikbaar.

Hoewel de meeste locaties gezonde voeding aanbieden, is dit op 19 locaties niet het geval. Ook kan het dat er wel gezonde voeding (ontbijt en lunch) wordt aangeboden, maar dat er geen weekmenu is opgesteld of dat de tussendoortjes ongezond zijn. Bij de bso valt op dat ongeveer een derde van de locaties niet voldoet aan de eis omtrent (gezonde) voeding. Dit geldt ook voor 6 kdv's en 1 goo. De hoeveelheid groente en fruit in maaltijden en tussendoortjes is soms (te) beperkt. Ook worden er soms te veel zoete drankjes aangeboden. Bij de dagopvang is sprake van een daling in het aantal oordelen Voldoet (bestandsopname 27, tussenmeting 21).

Bij 2 kdv's is deze eis beoordeeld als niet van toepassing omdat daar 's ochtends geen ontbijt en tussen de middag geen warme maaltijd werd aangeboden.

Bij de nieuwe locaties constateren we bij de standaard Veiligheid en kinderopvangklimaat – Voeding het volgende. 8 van de 11 beoordeelde nieuwe locaties bieden de kinderen gezonde voeding.

Veiligheid en gezondheid

Belangrijkste uitkomsten Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Veiligheid en gezondheid

- Net als tijdens de bestandsopname hebben de meeste locaties het veiligheid- en gezondheidsbeleid niet op orde. Op 33 van de 75 locaties voldoet dit aan de gestelde eisen. Op 22 van de 75 locaties wordt het beleid geëvalueerd en bijgesteld en op 10 locaties is het compleet. Ook bij het merendeel van de nieuwe locaties voldoet dit niet.
- Er is sprake van een achteruitgang in het aantal voldoende bij het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe (bestandsopname 46, tussenmeting 26). 6 van de 11 nieuwe locaties hebben dit niet op orde.

Tabel 3.3c De oordelen op de eisen aan **Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Veiligheid en gezondheid**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N) en en 'Niet van toepassing' (X)

	Totaal				Kdv			Bso			Goo		
	V	N	X	NB	V	N	NB	V	N	X	V	N	X
1. De exploitant heeft een beleid dat ertoe leidt dat de veiligheid en gezondheid van de kinderen zoveel mogelijk is gewaarborgd. De exploitant zorgt ervoor dat conform het V&G-beleid wordt gehandeld.	33	42	0	0	13	20	0	19	19	0	1	3	0
2. De exploitant stelt het V&G-beleid schriftelijk vast, evalueert en houdt het veiligheids- en gezondheidsbeleid actueel.	22	51	2	0	10	23	0	11	26	1	1	2	1
3. Het vastgestelde beleid omvat in ieder geval: a. een beschrijving van de wijze waarop het V&G beleid samen met de beroepskrachten een continu proces is van implementeren, evalueren en actualiseren; b. een beschrijving van de risico's voor de veiligheid en de gezondheid van kinderen (grote en kleine risico's) en grensoverschrijdend gedrag; c. een	10	63	1	1	5	27	1	4	34	0	1	2	1

plan van aanpak om de risico's in te perken; d. een beschrijving hoe kinderen wordt geleerd om te gaan met risico's; e. een beschrijving van de wijze waarop de exploitant ervoor zorgt dat het V&G-beleid en evaluaties ook voor anderen inzichtelijk zijn; f. een beschrijving hoe wordt omgegaan met de inrichting, brandveiligheid, hygiëne en veiligheid.														
4. In het plan van aanpak staat dat een medewerker alleen werk kan verrichten terwijl hij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene.	32	43	0	0	15	18	0	16	22	0	1	3	0	

In Tabel 3.3c staan de oordelen op de eisen aan Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK1) – Veiligheid en gezondheid. Meer dan de helft van de locaties (42 van de 75) heeft het veiligheids- en gezondheidsbeleid nog niet op orde. Op 51 locaties is het beleid niet schriftelijk vastgelegd of niet actueel. We zien vaak een aanzet tot een beleidsplan, maar het bespreken en bijstellen daarvan is een verbeterpunt.

Op 63 locaties is het veiligheids- en gezondheidsbeleid incompleet. Het in kaart brengen van grote en kleine risico's en het maken van een plan van aanpak ter verbetering van de situatie is op veel locaties nog een punt van aandacht. Het veiligheids- en gezondheidsbeleid voldoet niet bij het merendeel van de nieuwe locaties (7).

Het vierogenprincipe, dat inhoudt dat er altijd een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren, is op 32 locaties op orde, maar op 43 locaties niet. In totaal hebben 6 van de 11 nieuwe locaties het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe niet op orde.

Daar waar het wel op orde is, zijn vaak meerdere personen op de locatie aanwezig en de ruimtes zijn er open en toegankelijk. Daar waar het niet op orde is, gaat het veelal om woonhuizen, waarbij slaapkamers en toiletten geen halve deuren hebben of een raam. Hierdoor ontbreekt zicht van de ene naar de andere ruimte. Dit is risicovol. Op enkele locaties worden camera's ingezet, om vanuit de ene ruimte zicht te houden op wat er in een andere ruimte gebeurt. Ouders en personeel moeten hiervoor toestemming geven. Soms voldoet het vierogenprincipe voor een deel van de groepen op de locatie. Soms staat niet in het pedagogisch beleidsplan dat er sprake is van het vierogenprincipe of hoe dit wordt gerealiseerd.

3.3.2 Pedagogisch klimaat (VK2)

Bij de standaard Pedagogisch klimaat gaat het erom of locaties voldoen aan de eisen in de eilandsverordening over verantwoorde kinderopvang, onderdeel pedagogisch klimaat.

De standaard Pedagogisch klimaat heeft raakvlakken met de standaard Pedagogisch-educatief handelen (zie paragraaf 3.3.3). Een goed pedagogisch klimaat kenmerkt zich onder andere door vaste regels en structuur en geeft daardoor voorspelbaarheid en rust. Bij de standaard Pedagogisch Klimaat zijn de 4 pedagogische basisdoelen van Riksen-Walraven opgenomen: emotionele veiligheid, persoonlijke en sociale competentie, en socialisatie¹⁹. De nadruk ligt in deze standaard op het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Bij de standaard Pedagogisch-educatief handelen gaat het vooral om de manier waarop het handelen van de beroepskrachten de kinderen in staat stelt om spelend te leren en zich te ontwikkelen.

Belangrijkste uitkomsten Pedagogisch klimaat (VK2)

- Op de meeste locaties (60) is er sprake van een pedagogisch klimaat waarin op een sensitieve en responsieve manier met kinderen wordt omgegaan, waarbij zij worden begeleid in hun interacties en spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden leren. Ook worden zij gestimuleerd op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen (basisdoelen Riksen-Walraven). Ten opzichte van de bestandsopname is er sprake van achteruitgang in de pedagogische praktijk (bestandsopname 60, tussenmeting 51).
- Bij 9 van de 11 nieuwe locaties voldoet de pedagogische praktijk aan de gestelde eisen.
- Ongeveer een derde van de locaties beschikt over een pedagogisch beleidsplan (of vergelijkbaar document voor de gastouders) dat voldoet aan de eisen. Dit is een achteruitgang in vergelijking met de bestandsopname (bestandsopname 28, tussenmeting 20). In totaal hebben 10 kdv's, 14 bso's en 4 gastouders dit op orde.

Tabel 3.3d De oordelen op de eisen **Pedagogisch klimaat (VK2) – Verantwoorde kinderopvang**, totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; **absolute** aantallen 'Voldoet' (V), 'Voldoet niet' (N) en 'Niet van toepassing' (X)

	Totaal			Kdv			Bso			Goo	
	V	N	X	V	N	X	V	N	X	V	X
1. De exploitant draagt er, rekening houdend met de ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden, zorg voor dat: a. op een sensitieve en responsieve manier met kinderen wordt omgegaan, respect voor de autonomie van kinderen wordt getoond, grenzen worden gesteld en structuur wordt geboden voor het gedrag van kinderen, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen; b. kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij hun spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, om kinderen in staat te	60	15	0	24	9	0	32	6	0	4	0

¹⁹ Riksen-Walraven, J.M.A. (1998). Veiligheid voorop: basisdoelen voor de opvoeding in de kinderopvang en in het gezin. *Triangel*, 15(1), 15-23.

stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden, en kinderen worden gestimuleerd op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving, met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.											
2. Elk kindercentrum beschikt over een pedagogisch beleidsplan en handelt daarnaar.	24	47	4	10	23	0	14	24	0	0	4
3. De goo dient er zorg voor te dragen dat de uitvoering van het beleid, bedoeld in het eerste en tweede lid van artikel 11 schriftelijk is vastgelegd.	4	0	71	0	0	33	0	0	38	4	0

In Tabel 3.3d staan de oordelen over de eisen Pedagogisch klimaat (VK2) – Verantwoorde kinderopvang. Op 60 locaties beoordeelden we het pedagogisch klimaat als positief. In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een achteruitgang. Bij 9 van de 11 beoordeelde nieuwe locaties voldoet de pedagogische praktijk aan de gestelde eisen.

De beroepskrachten benaderen de kinderen over het algemeen op respectvolle wijze. We concluderen dat er aandacht is voor de behoeften van een kind en dat de beroepskrachten hun best doen om op het niveau van het kind te communiceren. Dit doen zij bijvoorbeeld door op ooghoogte met het kind te praten en naar het kind te luisteren. De beroepskrachten bieden veiligheid en geborgenheid. Ze zorgen voor vaste rituelen en bekende afspraken. De beroepskrachten reageren op signalen van kinderen en gaan op een warme en ondersteunende manier met hen om.

Waar de pedagogische praktijk niet op orde is, kan de ontwikkeling van kinderen meer gestimuleerd worden. Op een enkele locatie worden de jongste kinderen in hun bedjes gezet en verder niet gestimuleerd in hun ontwikkeling. Oudere kinderen moeten te lang op hun stoeltjes aan tafeltjes zitten zonder spel- en ontwikkelingsmateriaal. Ook zien we dat kinderen lang televisie kijken of zelf spelen zonder vorm van begeleiding.

Het opstellen van en handelen volgens het pedagogisch beleidsplan is voor 47 locaties een verbeterpunt. Van de 11 beoordeelde nieuwe locaties hebben er 4 een pedagogisch beleidsplan dat voldoet. We zien in de praktijk dat op een deel van de locaties wordt nagedacht over visies, (toetsbare) doelen en ambities. Voor veel ouders is het echter een stap te ver om op papier zetten wat er wordt bedoeld, hoe dit gedaan gaat worden en ervoor te zorgen dat het beleid onderdeel wordt van de kwaliteitscyclus. Op Bonaire worden de pedagogisch beleidsplannen veelal in het Nederlands opgesteld en soms ook in het Papiaments. Op Saba en Sint Eustatius worden de pedagogisch beleidsplannen in het Engels geschreven.

De 4 goo's legden schriftelijk vast hoe zij werken aan verantwoorde kinderopvang.

3.4 Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA)

In de volgende subparagrafen beschrijven we de oordelen per standaard uit het kwaliteitsgebied Sturen, Kwaliteitszorg en Ambities (SKA):

- Visie, ambities en doelen (SKA1)
- Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur (SKA2)
- Evaluatie, verantwoording en dialoog (SKA3).

3.4.1 Visie, ambities en doelen (SKA1)

De kern van de standaard Visie, ambities en doelen is de vraag of het kindercentrum een gedragen visie heeft op goede kinderopvang, daarvoor doelen en ambities opstelde en stuurt op het behalen daarvan. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- een gedragen visie, ambities en doelen
- de aanwezigheid van een pedagogisch beleidsplan dat de vereiste elementen omvat en op basis waarvan wordt gehandeld
- een beschrijving van hoe het realiseren, borgen en verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang tot stand komt.

Belangrijkste uitkomsten Visie, ambities en doelen (SKA1)

- Op 43 locaties voor dagopvang en bso is Visie, ambities en doelen beoordeeld als Kan beter.
- In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering. Bij de 64 locaties die we voor de tweede keer onderzochten is het aantal locaties met het oordeel Voldoende toegenomen van 15 naar 21. De stijging is vooral afkomstig van de kdv's (van 2 naar 8).
- 1 kdv kreeg de waardering Goed.
- Van de 11 nieuwe locaties waar we Visie, ambities en doelen beoordeelden, kregen 6 locaties een Voldoende, 4 een Kan Beter en bij 1 locatie is de standaard niet beoordeeld.

Tabel 3.4a De oordelen bij de standaard **Visie, ambities en doelen** (SKA1), totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter', 'Goed' en 'Niet beoordeeld'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	27	11	16	0
Kan beter	43	21	22	0
Goed	1	1	0	0
Niet beoordeeld	4	0	0	4

In Tabel 3.4a staan de oordelen bij de standaard Visie, ambities en doelen. De uitkomsten laten zien dat de standaard Visie, ambities en doelen op 43 locaties is beoordeeld als Kan beter. Voor 21 van de 33 beoordeelde kdv's en 22 van de 38 locaties voor bso is dit een verbeterpunt. Bij de 10 nieuwe locaties waar we Visie, ambities en doelen beoordeelden, kregen 6 locaties een Voldoende en 4 een Kan Beter.

Het document waarin de houder – als onderdeel van het stelsel van kwaliteitszorg – vastlegt wat de visie, ambities en doelen zijn, is het pedagogisch beleidsplan. In paragraaf 3.4.2 constateerden we dat 47 locaties nog niet beschikken over een pedagogisch beleidsplan. Als er wel een beleidsplan is, is dit niet altijd volledig en bovendien niet altijd terug te zien in de praktijk. We zien soms uit Europees Nederland gekopieerde plannen om te voldoen aan de voorwaarde een pedagogisch beleidsplan te hebben, waardoor het te weinig passend is. Op de locaties waar al wel een pedagogisch beleidsplan is opgesteld, ontbreken onderdelen. Bijvoorbeeld

gegevens over het overdragen van informatie over een kind aan de basisschool, of de manier waarop ontwikkelachterstanden zo veel mogelijk worden voorkomen.

In vergelijking met de bestandsopname hebben meer locaties met een pedagogisch beleidsplan daarin ook een visie opgenomen. Dit wordt steeds vaker besproken met de beroepskrachten. Planmatig werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang ontbreekt nog wel. Veel gebeurt ad hoc en er wordt aan veel punten tegelijkertijd gewerkt. Daarbij is dan niet duidelijk wie wat doet, wat het beoogde resultaat is en wanneer dat bereikt moet worden. Er ontbreekt dus een cyclische manier van werken; concrete doelen formuleren, uitvoeren, borgen en evalueren.

Meerdere houders geven aan dat zij hulp nodig hebben bij het opstellen van een goed pedagogisch beleidsplan en om planmatig te leren werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang.

Daar waar deze standaard als Voldoende is beoordeeld, zijn verbeterpunten vastgelegd en besproken met de beroepskrachten. Op deze locaties is duidelijk wat de korte en langetermijndoelen zijn die de houder met het team wil realiseren. Voor iedereen is helder wat dit jaar de prioriteiten zijn. Elementen uit het pedagogisch beleidsplan zien we op deze locaties terug in de groepen.

Op 1 locatie beoordeelden we de standaard Visie, ambities en doelen als Goed. In het tekstvak hieronder staat toelichting.

Tekst uit het locatierapport dagopvang waarin Visie, ambities en doelen als Goed is beoordeeld.

Op het gebied van de kwaliteitszorg zette de locatie grote stappen. Tijdens het vorige onderzoek was duidelijk dat het kwaliteitsdenken aanwezig was en dat er een heldere visie geformuleerd was. Nu is er sprake van een duidelijk plan-do-check-act-cyclus. Naast het pedagogisch beleidsplan werken de leiding en de medewerkers met een jaarplan met concrete verbeterdoelen. Gedurende het jaar wordt de voortgang gemonitord en aangegeven wanneer de doelen bereikt zijn. Hiermee zorgt de locatie dat de kwaliteit continu verbetert en tevens geborgd wordt.

De visie, ambities en doelen ontstijgen de papieren en er is een groot draagvlak bij alle betrokkenen. Het team dacht op een externe locatie enkele dagen na over de visie en missie en werkten deze vervolgens uit in meer operationele onderdelen. Hiermee is het pedagogisch beleidsplan aangepast en zijn alle teamleden eigenaar van dit plan.

3.4.2 Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur (SKA2)

In deze standaard staat de uitvoering centraal. Het kindercentrum dient de doelen voor goede kinderopvang te realiseren, te zorgen dat het aan de randvoorwaarden voldoet en het tussentijds bijsturen. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- het realiseren van de visie, doelen en ambities
- het zorgen voor een professionele en veilige leer- en verbetercultuur door de leiding

- het samen werken aan de uitvoering van het stelsel van kwaliteitszorg en waar nodig tussentijds bijsturen
- deskundigheidsbevordering van het personeel binnen de gestelde doelen.

Belangrijkste uitkomsten Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur (SKA2)

- Op 47 locaties voor dagopvang en bso is Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur beoordeeld als Voldoende.
- In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering.
- Bij de 64 locaties die we voor de tweede keer onderzochten is het aantal locaties met het oordeel Voldoende toegenomen van 26 naar 38.
- Van de 10 nieuwe locaties waar we de standaard Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur beoordeelden, kregen 9 locaties een Voldoende en 1 een Kan Beter.

Tabel 3.4b De oordelen bij de standaard **Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur** (SKA2), totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter', 'Goed' en 'Niet beoordeeld'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	47	21	26	0
Kan beter	22	11	11	0
Goed	1	1	0	0
Niet beoordeeld	5	0	1	4

In Tabel 3.5b staan de oordelen bij de standaard Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur (SKA2). Uit de tabel blijkt dat deze standaard op 47 locaties als Voldoende is beoordeeld. Op 21 van de 33 kdv's en op 26 van de 37 beoordeelde locaties voor bso beoordelen we de standaard als Voldoende. Van de 10 nieuwe locaties waar we de standaard beoordeelden, kregen 9 locaties een Voldoende en 1 een Kan beter.

In vergelijking met de bestandsopname zien we een verbetering; er wordt vaker gestuurd op het realiseren van de visie, ambities en doelen. Bovendien zijn we positief over de leer- en verbetercultuur op de locaties. De beroepskrachten laten zien de kwaliteit van het eigen handelen en daarmee de kwaliteit van de kinderopvang als geheel te willen verbeteren. Veel beroepskrachten hebben inmiddels een mbo-opleiding op een hoger niveau afgerond of zijn hier nog mee bezig. Ook volgen de beroepskrachten andere scholingen om aan de gestelde eisen te voldoen, zoals kinder-EHBO of het werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Op sommige locaties is er een scholingsplan opgesteld.

Er vinden overleggen plaats tussen de leiding en de beroepskrachten over praktische zaken en steeds vaker gaan deze ook over inhoudelijke zaken, zoals het aanbod aan activiteiten. Gemaakte afspraken worden vastgelegd in notulen. We horen nu ook regelmatig over functioneringsgesprekken en over coaching op de werkvloer. Op sommige locaties zijn er vve-coaches. Daarnaast zetten meerdere locaties een pedagogisch coach in, in dienst van de houder of bij een externe partij. Op een enkele locaties wordt het handelen van elke beroepskracht op de groep door middel van video-interactie in beeld gebracht. Dit levert een overzicht op van wat goed gaat en welke verbeterdoelen er zijn voor het pedagogisch-educatief handelen.

Waar de standaard als Goed is beoordeeld, brengen de beroepskrachten met behulp van een zelfevaluatie-instrument de eigen kennis en vaardigheden in beeld. Vervolgens stellen zij een persoonlijk ontwikkelingsplan op. Ook observeert de

leiding de beroepskrachten op de groep. Hier is sprake van een open en veilige leercultuur en een strategie van continu verbeteren.

Tekst uit een locatierapport bso waarin Sturen op uitvoering en kwaliteitscultuur als Voldoende is beoordeeld.

De leiding van de bso stuurt op het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van afspraken. Coördinatie, communicatie en samenwerking staan daarbij centraal. Er zijn dagelijkse overleggen tussen de pedagogisch medewerkers waarin zij met elkaar het activiteitenaanbod uitwerken. De leiding stuurt op teambuilding, zeker nu er ook nieuwe pedagogisch medewerkers zijn.

We zien dat er sprake is van een verbetercultuur. De leiding werkt samen met de houder en pedagogisch medewerkers aan het realiseren van verantwoorde kinderopvang. De pedagogisch medewerkers volgen, samen met de leraren van de school, verschillende bijscholingen, waaronder bijscholingen georganiseerd door Akse-so. De leiding gaat regelmatig de groepen in om te observeren en de uitkomsten daarvan worden besproken. Een volgende stap is om de observaties te koppelen aan de doelen van de bso en dit in beeld te brengen.

3.4.3 Evaluatie, verantwoording en dialoog (SKA3)

Bij deze standaard onderzoeken we of het kindercentrum systematisch evalueert en analyseert en of de beoogde doelen worden gerealiseerd. Ook gaat het om de vraag of het beleid moet worden bijgesteld, en of interne en externe belanghebbenden worden betrokken in een goed functionerende dialoog. Onderdelen van de omschrijving van de standaard zijn onder andere:

- Het, als onderdeel van het stelsel van kwaliteitszorg, monitoren, evalueren, analyseren en beoordelen in hoeverre doelen en beleid worden gerealiseerd
- het analyseren en beoordelen van uitkomsten van de evaluatie van het kinderopvangproces, de veiligheid en gezondheid, en het pedagogisch klimaat.

Belangrijkste uitkomsten Evaluatie, verantwoording en dialoog (SKA3)

- Op 53 locaties voor dagopvang en bso is Evaluatie, verantwoording en dialoog beoordeeld als Kan beter.
- De oordelen zijn vergelijkbaar met de bestandsopname.
- 1 kdv kreeg de waardering Goed.
- Bij de 64 locaties die we voor de tweede keer onderzochten nam het aantal kdv's met het oordeel Voldoende toe van 1 naar 5.
- Van de 11 nieuwe locaties waar we de Evaluatie, verantwoording en dialoog beoordeelden, kregen 3 locaties een Voldoende, 5 een Kan beter en bij 3 is de standaard niet beoordeeld.

Tabel 3.4c De oordelen bij de standaard **Evaluatie, verantwoording en dialoog** (SKA3), totalen en uitgesplitst naar type kinderopvang; absolute aantallen 'Voldoende', 'Kan beter', 'Goed' en 'Niet beoordeeld'

	Totaal	Kdv	Bso	Goo
Voldoende	14	6	8	0
Kan beter	53	25	28	0
Goed	1	1	0	0
Niet beoordeeld	7	1	2	4

In Tabel 3.4c staan de oordelen over de standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog. Hij maakt duidelijk dat deze standaard nog ontwikkeling vraagt. Een minderheid van de locaties (14) heeft dit op orde. Op 25 van de 32 beoordeelde kdv's en 29 van de 36 beoordeelde locaties voor bso beoordelen we deze standaard als Kan Beter. Van de 11 nieuwe locaties waar we de Evaluatie, verantwoording en dialoog onderzochten, kregen 3 locaties een Voldoende, 5 een Kan beter en bij 3 is de standaard niet beoordeeld. Voor evaluatie was het op deze locaties nog te vroeg.

De inrichting en uitvoering van de standaarden SKA1 en SKA2 hebben uiteraard effect op deze standaard. We constateerden dat die, net als tijdens de bestandsopname, niet optimaal zijn en dat zien we in de oordelen bij SKA3 terug. Er is nog geen sprake van monitoren en evalueren, omdat de plannen en doelen om te evalueren in de meeste gevallen ontbreken.

Het is vaak nog geen gewoonte om ouders te informeren over (onderdelen uit) het pedagogisch beleidsplan of om hen te vragen of zij tevreden zijn over de kinderopvang. Een enkele locatie maakt gebruik van een tevredenheidsonderzoek dat onder personeel en/of ouders wordt uitgezet. Ook hebben enkele houders een jaarverslag. Websites van locaties zijn veelal niet actueel.

Het organiseren van tegenspraak vindt nog nauwelijks plaats. Locaties met meer dan 50 kinderen zijn verplicht om een oudercommissie in te stellen. Er zijn weinig locaties met meer dan 50 kinderen. Vaak zetten deze locaties zich wel in om een oudercommissie op te richten, maar is er te weinig animo onder ouders. Ook ontbreekt vaak een klachtencommissie, waarvan de inrichting verplicht is voor alle locaties.

Tekst uit een locatierapport bso waarin Evaluatie, verantwoording en dialoog als Kan beter is beoordeeld.

Er is een begin gemaakt met de kwaliteitszorg bij de bso. Interne evaluatie vindt binnen het team al enigszins plaats en de coördinator is van plan om de ouders te vragen naar hun tevredenheid. Echter, van structurele monitoring, evaluatie en analyse van de verbeterpunten is nog geen sprake. Ook worden ouders niet geïnformeerd over de ontwikkeling van de opvang, terwijl de opvang aan verschillende verbeterpunten werkt.

4 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan de uitkomsten van de bestandsopname van de kwaliteit van de kinderopvang op Bonaire, Sint Eustatius en Saba op 76 locaties voor dagopvang, buitenschoolse opvang (bso) en gastouderopvang (goo). Het onderzoek is uitgevoerd door de inspectie en de lokale inspectie in de periode januari 2023 tot en met oktober 2023. Het aantal kinderopvanglocaties verschilt per eiland: op Bonaire zijn er 65 locaties, op Sint Eustatius 9 en op Saba 2. Er zijn ruim 4.000 kinderen (van 0 tot 12 jaar) op de eilanden en een groot deel van hen maakt, veelal dagelijks, gebruik van de kinderopvang.

In paragraaf 4.1 staan de conclusies en in paragraaf 4.2 volgen de aanbevelingen.

4.1 Conclusies

4.1.1 *Algemeen beeld*

De kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland vraagt om verdere verbetering. Bij sommige standaarden en onderliggende eisen zien we dat meer dan de helft van de locaties voldoet. Vaker zagen we op de onderzochte standaarden en eisen dat een meerderheid van de locaties niet voldoet. Dat betreft onder meer het opleidingsniveau van de beroepskrachten en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Niet alle locaties voldoen aan belangrijke eisen voor veiligheid en gezondheid. Elementen verbonden aan de context van de eilanden, met name het tekort aan personeel en een gebrek aan financiële middelen, maken het waarschijnlijk moeilijk om aan de eisen te voldoen.

Hoewel er in vergelijking met de bestandsopname bij bepaalde onderdelen verbetering zichtbaar is, zijn er ook enkele eisen waar sprake is van achteruitgang. Op het gebied van veiligheid en gezondheid is snel verbetering nodig. Op een enkele locatie gaven we tijdens deze tussenmeting een waardering Goed. Nieuwe locaties voldoen soms wel en soms niet aan de eisen, maar in ieder geval niet aan alle eisen.

We zijn positief over de inzet van alle betrokkenen op de eilanden om aan de gestelde eisen te voldoen. We zien een focus op kwaliteitsverbetering en de wil om stappen te zetten. Soms kost het meer tijd om aan de eisen te voldoen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het voldoen aan opleidingseisen en het verbeteren van de huisvesting. Voor sommige locaties is het bovendien nog zoeken naar de manier waarop ze de vele verbeterpunten gaan oppakken en waarmee ze moeten beginnen. We vinden het positief dat de houders daarbij ondersteuning vragen en krijgen.

4.1.2 *Uitkomsten per kwaliteitsgebied*

Hieronder beschrijven we per kwaliteitsgebied de belangrijkste conclusies.

Kwaliteitsgebied Eisen Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA)

- De meeste locaties geven wijzigingen in de exploitatievergunning door aan het openbaar lichaam. Nieuwe locaties hebben deze op orde en de meerderheid voldoet aan de voorwaarden.
- Op een meerderheid van de locaties voldoen de beroepskrachten nog niet of niet allemaal aan het vereiste opleidingsniveau. Dat geldt ook voor de nieuwe locaties. Wel horen we op de locaties, net als tijdens de bestandsopname, dat veel beroepskrachten een opleiding volgen op een hoger mbo-niveau. We vinden het ook positief dat op 43 locaties een beroepskracht werkzaam is die beschikt over een mbo-4-opleiding.
- Op meer dan de helft van de locaties is tenminste 1 volwassene aanwezig die gekwalificeerd is voor het verlenen van eerste hulp aan kinderen. Tegelijkertijd betekent dit dat dit iets minder dan de helft van de locaties niet geldt en dat brengt risico's met zich mee.
- Op ongeveer de helft van de locaties is nog niet voor alle medewerkers een actuele Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). We constateerden dit ook tijdens de bestandsopname. Het is essentieel dat dit snel op orde komt. Ook bij nieuwe locaties moet dit punt verbeterd worden.
- Over de stabiliteit van de opvang voor kinderen zijn we positief. Een meerderheid van de locaties werkt met stamgroepen en bijna alle locaties werken met vaste gezichten voor de kinderen. Dat geldt ook voor de nieuwe locaties.
- In vergelijking met de bestandsopname zijn er meer locaties waar de maximale grootte van de stamgroep voldoet aan de eisen. Vooral bij de kdv's is dit nu beter op orde.
- Op ongeveer de helft van de locaties is het aantal vierkante meters binnen- en buitenruimte niet voldoende voor het aantal kinderen. Dit betekent dat kinderen minder dan 3 vierkante meter de ruimte hebben om te spelen en te bewegen. Gastouders hebben dit wel op orde. Van de 10 nieuwe locaties die we beoordeelden, hebben 4 locaties te weinig vierkante meters binnenspeelruimte voor het aantal kinderen en 5 hebben te weinig (overdekte, schaduwrijke) buitenspeelruimte voor het aantal kinderen.

Kwaliteitsgebied Kinderopvangproces (KP)

- Het aanbod beoordelen we op meer dan de helft van de locaties als Voldoende. In vergelijking met de bestandsopname is er sprake van een verbetering. We zien dat er vaker een doelgericht en integraal aanbod is om de ontwikkeling van kinderen op alle gebieden (cognitief, sociaal-emotioneel, motoriek en creatief) te stimuleren. Ook zien we dat er aanpassingen zijn gedaan in de ruimtes en dat er meer spel- en ontwikkelingsmateriaal is.
- De standaard Zicht op ontwikkeling vraagt om verbetering. Er wordt veelal geen observatie-instrument gebruikt om de ontwikkelingen van de kinderen te volgen.
- Op de meeste locaties is het pedagogisch-educatief handelen van de beroepskrachten beoordeeld als Kan beter. We vinden het positief dat de beroepskrachten zorgen voor een prettige sfeer. Ook gaan ze op een

rustige manier met de kinderen om. Kinderen zijn actief en betrokken. Echter, het aanbod wordt nog te weinig afgestemd op de verschillen tussen kinderen als het gaat om leeftijd en ontwikkeling. We zien te weinig dat de beroepskrachten meespelen met de kinderen en stap voor stap voordoen wat de bedoeling is. Ook de interactie tussen de beroepskrachten en de kinderen en tussen de kinderen onderling vraagt verbetering.

- Bij de standaard Samenwerking is in vergelijking met de bestandsopname sprake van een verbetering. Er zijn contacten met de ouders, bijvoorbeeld bij de intake, het halen en brengen van de kinderen en soms zijn er 10-minutengesprekken. De samenwerking met de basisscholen krijgt op de ene locatie al meer vorm dan op de andere. Van een 'warme' overdracht van informatie over de kinderen in het belang van een doorgaande lijn is nog nauwelijks sprake.

Kwaliteitsgebied Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK)

- Meer dan de helft van de locaties beschikt niet over een stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is een achteruitgang in vergelijking met de bestandsopname. Als het plan wel aanwezig is, bevat het bovendien nog niet altijd alle stappen.
- Op de meerderheid van de locaties krijgen de kinderen gezonde voeding, maar op 19 locaties is dit niet het geval. Groente en fruit zijn niet op alle locaties deel van het weekmenu en soms zijn er ook ongezonde tussendoortjes.
- Net als tijdens de bestandsopname beschikt meer dan de helft van de locaties niet over een (concept) veiligheids- en gezondheidsplan. Vaak ontbreken onderdelen.
- Het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe is op meer dan de helft van de locaties niet op orde. Dit is een achteruitgang ten opzichte van de bestandsopname. Dit vereist acties op korte termijn.
- Over het pedagogisch klimaat zijn we op een meerderheid van de locaties positief. De beroepskrachten zorgen er op de meeste locaties voor, dat er op een sensitieve en responsieve manier met kinderen wordt omgegaan. Ook stellen ze grenzen en bieden ze structuur, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen. Tegelijkertijd zien we een achteruitgang ten opzichte van de bestandsopname. Op de locaties waar het pedagogisch klimaat niet voldoet, worden kinderen te weinig gestimuleerd in hun ontwikkeling. We zien daar bijvoorbeeld dat kinderen niet begeleid worden in het spelen, (lang) televisie kijken, in hun bedjes worden gezet of aan tafeltjes zitten zonder spel- en ontwikkelingsmateriaal.
- De locaties beschikken in vergelijking met de bestandsopname minder vaak over een pedagogisch beleidsplan dat ook wordt besproken met het team.

Kwaliteitsgebied Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA)

- In vergelijking met de bestandsopname hebben meer locaties met een pedagogisch beleidsplan daarin ook een visie opgenomen. Tegelijkertijd werkt het merendeel van de locaties nog niet doelgericht en planmatig aan het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang.

- Bij de standaard Sturen op uitvoering kwaliteitscultuur is sprake van een verbetering. Er wordt meer gestuurd door de leiding en ook zijn er meer locaties met een leer- en verbetercultuur. Net als tijdens de bestandsopname is er een grote bereidheid de eigen kennis en vaardigheden te vergroten om de kwaliteit te verbeteren.
- Van evaluatie, verantwoording en dialoog over de gerealiseerde kwaliteit is nog nauwelijks sprake op een meerderheid van de locaties. Ondanks inspanningen lukt het vaak niet om een oudercommissie in te stellen.

4.1.3 *Verschillen tussen de bestandsopname en de tussenmeting*

Vooruitgang

De kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland laat op bepaalde onderdelen een verbetering zien. Hieronder staan de belangrijkste eisen waarop we in vergelijking met de bestandsopname een verbetering zien. Er zijn meer locaties:

- waarvan de medewerkers vaker een VOG hebben
- waar de maximale grootte van de stamgroep voldoet (vooral kdv's)
- waar het aantal beroepskrachten vaker wordt afgestemd op het aantal aanwezige kinderen (vooral kdv's)
- met een veilige, toegankelijke en passend ingerichte binnen- en buitenruimte
- waar het aanbod Voldoende is
- met het oordeel Voldoende bij de standaard Samenwerking
- waar we de standaard Visie, ambities en doelen als Voldoende beoordeelden (vooral kdv's)
- waar we de standaard Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur als Voldoende beoordeelden

Achteruitgang

Er zijn ook eisen waarop in vergelijking met de bestandsopname een achteruitgang te zien is. Hieronder staan de belangrijkste eisen waarop we achteruitgang zien. Er zijn minder locaties:

- waar de beroepskrachten jaarlijks een EHBO-training volgen en waar minstens 1 volwassene aanwezig is die kinder-EHBO kan verlenen
- waar rekening wordt gehouden met de opleidingsfase van beroepskrachten in opleiding en stagiairs
- met een (compleet) stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling (vooral bso)
- waar vaak gezonde voeding wordt aangeboden (vooral kdv's)
- waar (het plan van aanpak van het) vierogenprincipe voldoet
- met een pedagogisch beleidsplan dat voldoet
- waar de pedagogische praktijk voldoet

We hebben geen onderbouwde verklaring voor de achteruitgang van bovenstaande eisen. Wel vinden we deze zorgelijk, omdat een groot deel betrekking heeft op de veiligheid en gezondheid van de kinderopvang en daarmee op die van de kinderen.

De waardering Goed

We konden voor het eerst ook de waardering Goed geven. Deze locaties kunnen een voorbeeld voor anderen zijn. Bij 1 nieuwe locatie, een goo, beoordeelden we het aanbod als Goed. Op 1 kinderdagverblijf (kdv) en 1 goo (nieuwe locatie), beoordeelden we Zicht op ontwikkeling als Goed. Op 1 nieuwe goo beoordeelden we het pedagogisch-educatief handelen als Goed. Op 1 kdv beoordeelden we

Samenwerking als Goed. Op 1 kdv beoordeelden we de Visie, ambities en doelen als Goed. Ook kreeg 1 kdv de waardering Goed op de standaard Sturing op uitvoering en kwaliteitscultuur. Tot slot kreeg 1 kdv de waardering Goed bij de standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog.

Nieuwe locaties

De nieuwe locaties voldoen nog niet aan alle gestelde eisen. We constateren per eis dat de nieuwe locaties soms wel en soms niet voldoen aan de eisen uit de exploitatievergunning en het waarderingskader. Wel constateren we dat bij bepaalde standaarden uit de kwaliteitsgebieden Kinderopvangproces en Kwaliteitszorg en ambitie een groot deel van de nieuwe locaties voldoet.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de conclusies in paragraaf 4.1 doen we in deze paragraaf enkele aanbevelingen voor de partners die betrokken zijn bij het verhogen van de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland. We lichten eerst enkele aanbevelingen uit die we deden in het rapport van de bestandsopname. We hebben 5 concrete aanbevelingen geselecteerd waarvan uit onze gesprekken met de betrokken partijen is gebleken dat deze inmiddels zijn opgevolgd en daarnaast gaan we in op 2 actiepunten voor onszelf.

Daarna ordenen we de aanbevelingen per betrokkene bij de kinderopvang in Caribisch Nederland. Soms gaat het om aanbevelingen die we ook deden tijdens de bestandsopname en die nog niet (voldoende) zijn opgepakt en soms betreft het nieuwe aanbevelingen. Het is aan de betrokkenen om deze punten op te pakken.

4.2.1 Enkele opgevolgde aanbevelingen

Geselecteerde aanbeveling uit het rapport van de bestandsopname	Gerealiseerd in 2023
1. Continueer het programma BES(t) 4 kids totdat een groot deel van de locaties voldoet aan de wettelijke eisen (aanbeveling voor de openbare lichamen en de betrokken departementen).	Het programma BES(t) 4 kids wordt de komende 4 jaar (2025-2028) voortgezet.
2. Zorg voor de inzet van meer pedagogisch coaches op de werkvloer. Continueer de ondersteuning en begeleiding van de houders ten aanzien van onder andere het pedagogisch beleidsplan, het veiligheids- en gezondheidsplan en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Ondersteun de houders in het prioriteren van de verbeterpunten (aanbevelingen voor de openbare lichamen). Sluit aan bij wat locaties nodig hebben. Organiseer het leren van en met elkaar (aanbeveling voor BES(t) 4 kids).	We constateren dat er in 2023 op meerdere locaties pedagogisch coaches op de werkvloer komen. Per locatie wordt gekeken naar de ondersteuningsbehoefte en wordt gewerkt aan verdere kwaliteitsverbetering door begeleiding van het pedagogisch handelen en door hulp bij het opstellen, aanvullen en implementeren van onder meer het pedagogisch beleidsplan. Op Saba en Sint Eustatius zijn al jaren contacten met twinning partners uit Nederland. Sinds 2023 loopt er ook een twinning programma op Bonaire. Bijna de helft van de houders op Bonaire heeft contacten gelegd met twinningpartners uit Europees Nederland.
3. Zorg ervoor dat er meerdere scholingsmogelijkheden voor kinder-EHBO en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling worden aangeboden (aanbeveling voor de openbare lichamen).	Er zijn op de eilanden verschillende scholingsmogelijkheden georganiseerd, zoals die voor de kinder-EHBO (structureel aanbod) en voor de ontwikkelingsstimulering van baby's.
4. Ondersteun de locaties bij het kiezen van een passend integraal aanbod (waaronder een programma voor voorschoolse educatie) (aanbeveling voor het openbaar lichaam Bonaire).	Er wordt op Bonaire een integraal programma ontwikkeld (Krese Bon) dat past binnen de eilandelijke context.
5. We maken van dit rapport een toegankelijke samenvatting voor ouders en de beroepskrachten (actie voor de inspectie).	We hebben het rapport van de bestandsopname in 2023 gepubliceerd in een toegankelijke folder voor de houders en beroepskrachten. Deze is te vinden op de website van de inspectie.
6. We vragen ook de houders en locaties naar hun ervaringen met het toezicht en met het onderzoek op hun locatie (actie voor de inspectie).	Sins het najaar van 2023 vragen we de houders/leiding van de locaties door middel van een tevredenheidsvragenlijst naar hun ervaringen met het toezicht en met het onderzoek op hun locatie.

4.2.2 Aanbevelingen

1. Aanbevelingen voor de houders kinderopvang, de leiding en de beroepskrachten op de locaties
 - Verklein risico's voor de veiligheid en gezondheid van kinderen. Zorg er daarom eerst voor dat de VOG's, het volgen van een scholing voor kinder-EHBO en het vierogenprincipe snel op orde komen.
 - Eis dat nieuwe pedagogisch medewerkers direct een VOG overleggen. In acute situaties waarin dit niet haalbaar is, zorg er dan voor dat dit uiterlijk binnen 2 maanden na in dienst treding gebeurt. Neem dit als ontbindende voorwaarde op in het arbeidscontract.
 - Stel prioriteiten in het oppakken van de door de inspectie geconstateerde verbeterpunten en vraag hierbij zo nodig ondersteuning, bijvoorbeeld van de pedagogisch coach of twinningpartner.
2. Aanbevelingen voor BES(t) 4 kids
 - Blijf alle betrokken partijen ondersteunen en aanspreken op hun rol in het geheel. Alleen met een gezamenlijke aanpak lukt het de beoogde kwaliteit van de kinderopvang te bereiken.
 - Ondersteun de houders bij het stellen van prioriteiten in het oppakken van de verbeterpunten.
3. Aanbevelingen voor de openbare lichamen van de 3 eilanden (indien voor het betreffende eiland van toepassing)
 - Blijf streng aan de poort bij houders die een nieuwe locatie willen openen, zodat deze locaties bij de start volledig voldoen aan de eisen uit de eilandsverordening. Deze aanbeveling deden we ook in het rapport van de bestandsopname en het is van groot belang dat deze wordt opgevolgd.
 - Formuleer de acties die nodig zijn als de grace periods in de exploitatievergunningen aflopen en biedt hierover duidelijkheid aan de houders kinderopvang.
 - Ondersteun de houders bij het snel op orde brengen van de VOG's en het (plan van aanpak van het) vierogenprincipe. Zorg ervoor dat er door het jaar heen meerdere scholingsmogelijkheden voor kinder-EHBO en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling worden aangeboden. Dit moet snel op orde komen om risico's voor de veiligheid en gezondheid van kinderen te verkleinen.
 - Neem regie bij het opzetten van een heldere ondersteuningsstructuur met daarbij een duidelijke jaarplanning van het scholingsaanbod. Verzorg een continu scholingsaanbod door het jaar heen, onder meer gericht op het werken met een integraal aanbod, een observatie-instrument en eerste hulp bij ongelukken. Verzorg daarnaast voor de houders en leiding van de kinderopvang ook scholing gericht op de beginselen van kwaliteitszorg.
 - Continueer de ondersteuning en begeleiding van de houders ten aanzien van onder andere het pedagogisch beleidsplan, het veiligheids- en gezondheidsplan en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling.
 - Ontwikkel een gezamenlijk overdrachtsformulier richting het basisonderwijs.
 - Bouw het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden van het personeel in de kinderopvang verder uit. Bied perspectief.
 - Geef duidelijkheid aan locaties over de grace periods, in ieder geval ten aanzien van de huisvesting. Huizen die gehuurd worden en kerken kunnen

- niet voldoen aan (een deel van) de gestelde eisen. Zorg voor huisvestingsbeleid voor de kinderopvang en maak nieuwbouw mogelijk.
- Zet in op inzicht in de wachtlijsten en het wegwerken daarvan, vooral voor de opvang van baby's. Breng, samen met het Rijk, in kaart wat redenen zijn voor ouders om te stoppen met baby-opvang en wat mogelijke belemmeringen zijn om te starten met baby-opvang.
 - Richt een (eilandelijke) klachtencommissie in.
 - Zorg op elk eiland voor duidelijke richtlijnen omtrent gezonde voeding waarop toezicht gehouden kan worden.
4. Aanbevelingen voor de opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs op Bonaire
- Neem een module kwaliteitszorg op in het aanbod op mbo-niveau 2, 3 en 4.
5. Aanbevelingen voor de betrokken departementen SZW, OCW, BZK en VWS
- Zorg voor voldoende financiële middelen voor de ouders kinderopvang in Caribisch Nederland. Dit is essentieel om de noodzakelijke kwaliteitsverbetering te realiseren, aan de wettelijke eisen te kunnen voldoen en personeel voor de kinderopvang te behouden. Het verhogen van het bedrag dat de ouders krijgen voor babyopvang zal het aanbieden van deze vorm van opvang aantrekkelijker maken.
 - Continueer het programma BES(t) 4 kids totdat een groot deel van de locaties voldoet aan de wettelijke eisen.
 - Geef in aanloop naar de wet kinderopvang BES meer duidelijkheid aan de ouders over de taken rond de meldcode en het stappenplan huiselijk geweld en kindermishandeling. Zorg er ook voor dat duidelijk wordt in het Wetsvoorstel KO-BES wie toezicht gaat houden op de beschermingscode huiselijk geweld en kindermishandeling, omdat dit nu niet is belegd.
 - Breng, samen met de openbare lichamen, in kaart wat redenen zijn voor ouders om te stoppen met baby-opvang en wat mogelijke belemmeringen zijn om te starten met baby-opvang. Probeer deze vorm van opvang vervolgens aantrekkelijker te maken, zodat er voor alle baby's voldoende plek is.
 - Kijk als Rijk naar de mogelijkheden die de eilanden hebben om een VOG te verstrekken voor de kinderopvang op het eiland als geheel, in plaats van een VOG die gekoppeld is aan een individuele houder.
6. Acties die de inspectie in gang zet of voortzet op basis van de uitkomsten van deze rapportage
- We blijven strakke hersteltermijnen hanteren op het gebied van veiligheid en gezondheid. Aan deze eisen moet door de ouders snel voldaan worden om risico's ten aanzien van de veiligheid en gezondheid van kinderen te verkleinen. In de hersteltermijnen houden we, tot de inwerkingtreding van de Wet kinderopvang BES, rekening met de grace periods.
 - We blijven investeren in samenwerking met en scholing van de lokale inspecties op de eilanden. Daarbij hoort ook het formaliseren van de samenwerkingsafspraken over de taakverdeling in het toezicht op het moment dat de Wet kinderopvang BES in werking treedt.
 - We maken van dit rapport een toegankelijke samenvatting voor de ouders en de beroepskrachten.
 - We onderzoeken vanaf 2024 hoeveel locaties grotendeels of volledig voldoen aan de gestelde eisen en hoeveel locaties niet of nauwelijks voldoen aan de

gestelde eisen. We informeren de betrokken departementen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en de openbare lichamen van de eilanden hierover. Zij kunnen deze informatie de komende jaren gebruiken bij het maken van beleid en het bieden van ondersteuning aan de houders kinderopvang. Ook kunnen de departementen deze informatie gebruiken bij de evaluatie van de wet kinderopvang BES. Dit om na te gaan of de eisen die aan de kinderopvang in Caribisch Nederland worden gesteld, voor de houders en de beroepskrachten haalbaar blijken.

5 Vooruitblik

We houden jaarlijks toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland. De inspectie en de lokale inspectie op de 3 eilanden houden, totdat de Wet kinderopvang BES in werking treedt, toezicht aan de hand van het concept-waarderingskader, dat we in de bestandsopname en deze tussenmeting gebruikten.

Elke locatie wordt jaarlijks ten minste 2 keer onderzocht: 1 keer gaat dit over de kwaliteit van de 5 standaarden in de kwaliteitsgebieden Eisen Administratie, Personeel en Accommodatie (EAPA) en Veiligheid en Kinderopvangklimaat (VK) en 1 keer over de kwaliteit van de 7 standaarden in de kwaliteitsgebieden Kinderopvangproces (KP) en Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA). Beide onderzoeken samen leveren per locatie een compleet beeld van de kwaliteit van de kinderopvang. Op locaties waar we tijdens de tussenmeting herstelaafspraken maakten, onderzoeken we vaker of de geconstateerde verbeterpunten binnen de afgesproken termijnen zijn opgepakt. We blijven in het toezicht focussen op veiligheid en gezondheid.

Zodra de Wet kinderopvang BES in werking treedt, werkt de inspectie met een onderzoekskader, inclusief een bijgesteld waarderingskader. De artikelen uit de Wet kinderopvang BES, de bijbehorende Algemene Maatregel van Bestuur en de eilandsverordeningen worden verwerkt in deze kaders. Vanaf de inwerking treding, worden ook de locatierapporten openbaar. Ook zullen we vanaf dat moment periodiek rapporteren over de ontwikkelingen in de kwaliteit van de kinderopvang in Caribisch Nederland.

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de
Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | februari 2024